

134. Tiistaina 28 päivänä lokakuuta 1997

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi käräjäoikeuslain 12 §:n muuttamisesta 4485

Hallituksen esitys 131/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1997 vp

2) Hallituksen esitys sotilaskurinpitolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys 40/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 13/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta 4486

Hallituksen esitys 162/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 160/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi ilmailulain muuttamisesta 4491

Hallituksen esitys 164/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 8/1997 vp

6) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan tunnistamis- ja tiedonantojärjestelmän täytäntöönpanosta 4491

Hallituksen esitys 116/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

7) Hallituksen esitys laiksi torjunta-ainelain 7 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 141/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

Ensimmäinen käsittely

8) Hallituksen esitys laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta 4492

Hallituksen esitys 142/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 12/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 118/1997 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

Lähetekeskustelu

10) Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta 4493

Hallituksen esitys 184/1997 vp

11) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain 7 a §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 177/1997 vp

12) Hallituksen esitys Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	4493	21) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta	4505
Hallituksen esitys 179/1997 vp		Hallituksen esitys 196/1997 vp	
13) Hallituksen esitys laiksi joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta	„	22) Hallituksen esitys laiksi oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain kumoamisesta	„
Hallituksen esitys 180/1997 vp		Hallituksen esitys 197/1997 vp	
14) Hallituksen esitys laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojasta kiinteistönvälityksessä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	„	23) Hallituksen esitys laiksi maatalouden tutkimuskeskuksesta	4510
Hallituksen esitys 181/1997 vp		Hallituksen esitys 198/1997 vp	
15) Hallituksen esitys laiksi passilain muuttamisesta	„	24) Hallituksen esitys laiksi alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys 182/1997 vp		Hallituksen esitys 199/1997 vp	
16) Hallituksen esitys ampuma-aselaiksi ja laiksi poliisilain 23 §:n sekä laiksi poliisin henkilörekistereistä annetun lain 19 ja 20 §:n muuttamisesta	„	25) Hallituksen esitys laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	4511
Hallituksen esitys 183/1997 vp		Hallituksen esitys 200/1997 vp	
17) Hallituksen esitys laeiksi tullilain ja eräiden verolakien muutoksenhakua koskevien säännösten muuttamisesta	4495	26) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys 192/1997 vp		Hallituksen esitys 201/1997 vp	
18) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	4496	27) Hallituksen esitys yksityisten alojen lyhyitä työsuhteita koskevan eläketurvan uudistamisesta	„
Hallituksen esitys 193/1997 vp		Hallituksen esitys 202/1997 vp	
19) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta	„	28) Hallituksen esitys laiksi vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta	4518
Hallituksen esitys 194/1997 vp		Hallituksen esitys 203/1997 vp	
20) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion oppilaitoskiinteistöjen luovuttamisesta eräille kuntayhtymille	4505	29) Hallituksen esitys laiksi Kurjenrahkan kansallispuistosta	4522
Hallituksen esitys 195/1997 vp		Hallituksen esitys 204/1997 vp	
		Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.	

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Andersson J., Brax, Halonen, Hellberg, Holopainen, Häkä mies, Ihamäki, Itälä, Jaakonsaari, Kanerva I., Kanerva S., Kemppainen, Koskinen Johannes, Laakso, Lahtela, Laitinen, Lamminen, Lapintie, Leppänen P., Lindén, Luhtanen, Lämsä, Markkula M., Mähönen, Mölsä, Mönkä re, Nyby, Ojala R., Pehkonen, Pietikäinen S., Pykäläinen, Ranta-Muotio, Rantanen, Rauramo, Rehn, Saapunki, Saarnio, Sasi, Siimes, Soininvaara, Tahvanainen, Takkula, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomi-oja, Vehkaoja, Vihriälä, Virtanen ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Virtanen, Markkula M., Holopainen ja Tiusanen.

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Alaranta, virkatehtävien vuoksi edustajat Häkä mies ja Tuomioja sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat J. Andersson, Holopainen, Itälä, M. Markkula, S. Pietikäinen, Ranta-Muotio, Rantanen, Soininvaara, Tahvanainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Vehkaoja ja Virtanen,

tästä ja huomista päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hellberg, I. Kanerva, Lamminen, Sasi ja Siimes,

tämän kuun 30 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Ihamäki, Kemppainen, Lahtela, Laitinen, Lapintie, P. Leppänen, Luhtanen, Lämsä, Mähönen, Mölsä, Nyby, R. Ojala, Pehkonen, Pykäläinen, Rauramo, Rehn, Saapunki, Saarnio, Vihriälä ja Vistbacka sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Johannes Koskinen sekä

tämän kuun 31 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat S. Kanerva, Laakso ja Lindén sekä yksityisasioiden vuoksi ed. Mönkä re.

Hallituksen esityksen n:o 81/1996 vp peruuttaminen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on viime perjantaina 24 päivänä lokakuuta 1997 peruuttanut eduskunnalle vuoden 1996 valtiopäivillä annetun hallituksen esityksen n:o 81 laiksi ampu-ma-aseista ja ampumatarpeista annetun lain muuttamisesta (HE 81/1996 vp).

Työjärjestyksen 54 §:n mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely lopetettava. Eduskunta päättäneen antaa peruutuksen tiedoksi hallintovaliokunnalle, jonka valmisteltavana puheena oleva esitys on.

Hyväksytään.

U-asiat

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että 23 päivänä lokakuuta 1997 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 46.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle liikennevaliokunnan on annettava lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi käräjäoikeuslain 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 131/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys sotilaskurinpitolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 40/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 162/1997 vp

Valtiovaraminvaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palansaajan lähdeverosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 160/1997 vp

Valtiovaraminvaliokunnan mietintö 20/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen sisällöstä on äänestetty perjantaina. Keskiryhmien tai opposition esitys kaatui äänestyksessä, esitys, jossa ajatus oli, että tänne tulevat hyväpalkkaiset lähdeveron piiriin verotettaviksi tulevat osallistuisivat nyt edes sosiaaliturvamaksujen maksamiseen. Kun tuo esitys meni nurin viime viikolla, olisi kuitenkin näin kolmannen käsittelyn yhteydessäkin perusteltua muistuttaa hallitusta, että aika laaja tahto edus-

kunnan piirissä oli tämän epäkohdan korjaamiseksi. On siis toivottavaa, että hallitus mahdollisimman pikaisesti toisi esityksen, jolla nämä hyväpalkkaiset, lähdeveron piiriin tulevat osallistuisivat edes osittain oman, Suomen heille maksuman sosiaaliturvansa rahoitukseen. Tämän esityksen jälkeen he eivät sitä tee. He saavat etuudet, mutta eivät maksa penniäkään tästä sosiaaliturvasta.

Ed. Saarinen: Arvoisa herra puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoron johdosta haluan todeta, että hän on kyllä periaatteessa oikeassa, mutta käytännössä tällä asialla on erittäin pieni merkitys Suomen kansantaloudelle. Tällaisia henkilöitä on Suomessa ollut noin 40—50. Suomeen tulee myös pärjätä kilpailijamaiden kanssa näissä asioissa, emmekä me voi sen vuoksi saat-
taa veropolitiikalla itseämme huonompaan asemaan kuin meidän kilpailijamaamme. Työnta-
tajat maksavat tästä lakisääteiset maksunsa. Myös on todettu, että nämä erityishenkilöt käyttävät hyvin vähän suomalaista sosiaaliturvaa. Heillä on ihan omat järjestelmänsä niiden asioiden hoitamiseen.

Ed. Aittomäki: Herra puhemies! Täällä on edellisissä käsittelyissä hyvin asiapitoisesti keskusteltu tästä asiasta, ja olen kyllä samaa mieltä kuin ryhmätoveri ed. Pekkarinen periaatteessa tästä asiasta. Mutta kyllä on lähdeveroa siitä, että eletään kansainvälisen käytännön mukaan. Jos meillä 40—50 erityistä tietoa, taitoa ja osaamista mukanaan tuovaa henkilöä saa erityiskohtelun, niin saattaa olla, että hyöty yhteiskunnalle on monikymmenkertainen, jopa sellainen, että sitä ei voida mitata. Siinä mielessä näkisin asian niin, että on perusteltua, että nämä joutuvat erityisen verokohtelun kohteeksi kansainvälisen tavan mukaisesti.

Mitä tulee 4,25 prosentin sairausvakuutusmaksuun, niin eihän tämän lain yhteydessä olisi voitu sitä hyväksyäkään. Kysymyksessä olisi ollut vain vastaavalla prosentilla lähdeveron nostaminen. Ei tätä olisi korvamerkitty ollenkaan siihen tarkoitukseen, mitä tässä nyt on oppositio esittänyt. Se olisi pitänyt hoitaa toisella tavalla, jolloin se olisi tullut yksilöllisesti nimenomaan sairausvakuutusmaksuna eikä lähdeveron korotuksena, vaikka tietenkin tuloa valtiolle olisi ollut silloisen 4,25 prosentin mukaisesti. Mutta tässä on vähän oikaistu tätä asiaa, ja se ei tietysti kuulu oikein hyvään lainsäädäntöön, jos se olisi tällaisena hyväksytty.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Saarinen sanoi olevansa periaatteessa samaa mieltä ed. Pekkarisen kanssa tästä asiasta, mutta tuli kuitenkin toisiin johtopäätöksiin eikä kannattanutkaan kuitenkaan. Minä taas ilmoitan, ed. Saarinen, että minä en ole nimenomaan periaatteessa samaa mieltä teidän kanssanne. Ettekö te opi mitään siitä, että toiset ihmiset saavat etuoikeuksia? Viime päivinä on käyty Suomessa poikkeuksellisen laajaa keskustelua siitä, miten kansalaisia tulisi kohdella tasa-arvoisesti. Ei minusta se seikka, että on vain vähän etuoikeuksia nauttavia, ole mikään puolustus, päinvastoin. Kyllä vähän etuoikeuksia nauttivat ovat yhtä tuomittavia kuin paljon etuoikeuksia nauttivat.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Saarisen puheenvuoron johdosta sanon vain sen, että minä myönnän, että tämä ei koske tällä hetkellä todellakaan kovin monia eikä todennäköisesti tulevaisuudessakaan. Mutta kysymys on periaatteessa tärkeästä asiasta, ja minä olin kyllä aistivini, että aika laajalti myös hallituspuolueiden piirissä on näkemystä siitä, että jollakin tavalla tätä järjestelyä pitäisi muuttaa. Olen itsekkin hyväksymässä sitä ratkaisua, että näiden suurituloisten verotus lähes puoliintuu siitä, mikä se tällä hetkellä muuten on. Sinänsä tämä esitys näiltä osin on tässä hyväksyttävissä, mutta kohtuullista on, niin kuin monissa muissakin maissa, että kuitenkin tällaiset ulkoa tänne tulevat osallistuvat myös sosiaaliturvan rahoitukseen. Nyt tämän esityksen jälkeen, kun tämä menee läpi, näin ei tule tapahtumaan. Siitä huolimatta me olemme tukemassa tätä, mutta toivomme, että hallitus ennen pitkää tämän nimenomaisen kohdan voisi korjata. Kysymys ei ole käytännössä rahallisesti juuri mistään, mutta periaatteessa kuitenkin aika tärkeästä asiasta.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Herä puhemies! Kiinnitän vielä huomiota myös siihen, että tässä on kysymyksessä määräaikainen järjestely ja kahden vuoden kuluttua tähän asiaan varmasti palataan.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu osoittaa, kuinka lyhyt on poliittinen muisti. Ne, jotka muistavat vähän pitemmälle, muistavat, että Ahon hallitus toi pitkälti saman sisältöisen esityksen ulkomaisen palkansaajan

lähdeverosta eduskuntaan. Tuo esitys niin sanotusti torpattiin täällä kaksi vuotta sitten.

Nykyinen hallitus toi tämän esityksen. Valiokunnassa tätä muutettiin niin, että ulkomaiselta palkansaajalta edellytetään erityisasiantuntemusta. Keskustelu sosiaaliturvamaksuista on tämän käsittelyn yhteydessä tullut esiin. Ei Ahon hallitus eikä kieltämättä Lipposen hallitukseen niitä ole esittänyt. Totesimme valiokunnassa käsittelyvaiheessa, että on jokseenkin mahdotonta tuossa vaiheessa toteuttaa mallia, joka todella johtaisi siihen, että sosiaaliturvamaksut maksettaisiin. Se esitys, että lähdeveroa korotettaisiin, ei automaattisesti johda siihen, että sosiaaliturvamaksuja maksetaan, ja sosiaaliturvamaksuja on muitakin kuin se, jonka ed. Pekkarinen tässä yhteydessä mainitsi.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Tämä asia on luonteeltaan sen kaltainen, että sillä on helppo tehdä halpahintaista politiikkaa. Tunnen tätä asiaa; olen joutunut sen kanssa yliopistossa usein tekemisiin. Yksinkertaisesti tiettyjen teollisesti merkittävien projektien osalta on kyse siitä, että ulkomaista asiantuntijaa ei saada maahan niillä järjestelyillä, jotka maassa ovat olleet tähän saakka. Näin ollen kun hallitus esittää tätä määräaikaiseksi, se voidaan sitten kumota, mutta tällä mahdollistetaan se, että esimerkiksi korkeinta mahdollista osaamista voidaan käyttää myös täällä. Varsin usein on kyse myös lyhytaikaisista, jopa vain muutamien viikkojen maassaloista, mutta ehkä suurin ongelma meillä mainitsemiäni asiantuntijoiden saamiseksi tänne on se, että heitä ei pitkäaikaisesti saa, sanotaan esimerkiksi vuodeksi, ellei tiettyjä järjestelyjä ole.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Voin yhtyä siihen, mitä ed. Pekkarinen esitti, että tässä yhteydessä olisi ollut oikein ja kohtuullista huolehtia myös siitä, että sosiaaliturvan rahoitus kytketään näiden työntekijöiden verotukseen edes sillä tekniikalla, mitä toisessa käsittelyssä esitimme. Täällä parhaillaanhan on käsittelyssä toinen, vähän saman tapainen verolaki. Se koskee suomalaisten työn tekemistä ulkomailla, niin sanotun kuuden kuukauden säännön kumoaminen. Lipposen hallitushan esitti tässä suhteessa veron kiristystä. Silloin oppositio varoitti siitä. Nyt se muutetaan ja palautetaan vanhaan järjestelmään. Tässä yhteydessä kyllä huolehditaan siitä, että työntekijät kantavat oman osuutensa sosiaaliturvasta. Olisi loogista, että myös ulko-

maalaisten osalta, jotka Suomessa erityisasiantuntijatehtävissä työskentelevät, tämä asia hoidettaisiin.

Arvoisa puhemies! Kyllä tästä tulee ongelmia, kun Handelsbankenin tai L M Ericssonin johtajat Suomessa työskentelevät erityisasiantuntijatehtävissä alemmalla verokannalla kuin Suomen omat erityisasiantuntijat Suomessa työskennellessään. Jos käytäntö yleistyy, tästä tulee kyllä ongelmia, vaikka emme lakia sinällään hylättäväksi esitäkään.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Poliittisesta muistista, josta ed. U. Anttila puhui, vain sen verran totean, että edellisellä vaalikaudella vasemmisto oli se, joka torppasi isotuloisten ulkomaalaisten erityiskohtelun. Tässä on menty kierros ympäri. Nyt vasemmisto tuntuu puolustelevan sitä, mitä kepu edellisellä kaudella ajoi ja mitä se nyt itse vastustaa. Tämä on aika erikoinen kierros.

Minä tässä jököttelen entisellä kannallani ja pidän ilman muuta vääränä sitä, että eliittiä kohdellaan eri tavoin kuin tavallista kansaa. Jos lähdetään siitä, että ulkomaalaisille isotuloisille pitää antaa etuja, jotta he tulevat Suomeen, niin seuraava vaihe on tietysti se, että isotuloisille suomalaisille herroille pitää ryhtyä antamaan etuja, jotta he jäävät Suomeen. Lopulta tänne jäävät korkeaa veroa makselemaan vain köyhimmät, joilla ei ole halua tai mahdollisuutta lähteä maasta. Tämähän on suo, johon tätä hommaa nyt viedään.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Viime kaudella hallitus toi esityksen, mutta sekä hallituspuolueitten eduskuntaryhmät että oppositior ryhmät vastustivat sitä eikä se tullut saliin takaisin. Asia oli lähetekeskustelussa, mutta verojaosto ei lähtenyt sitä käsittelemään.

Ed. Olinille toteaisin, että noista 40—50 vain kaksi on korkeakoulujen piirissä. Kun te sanoitte, että korkeakouluihin tulee korkeasti koulutettuja tärkeitä henkilöitä muutamiksi viikoiksi, he nauttivat silloin jo 35 prosentin lähdeveroa. Käsiteltävä laki koskee niitä, jotka jäävät yli kuudeksi kuukaudeksi Suomeen. Kysymys on siitä, peritäänkö mitään maksua siitä sosiaaliturvasta, jonka he saavat ja joka on yhtä laaja kuin pysyvästi Suomessa asuvalle.

Viittaan siihen, mitä ed. Pekkarinen totesi. Kun valtiovarainvaliokunnan verojaostossa kuulumme asiantuntijoita, kaikki olivat harvinaisen yksimielisiä siitä, että tämä on väärin ja tätä

pitäisi korjata. Kun parempaa korjausesitystä ei löytynyt, keskiryhmien oppositio esitti varteen-otettavan vaihtoehdon. Sillä saataisiin rahaa valtion kassaan, ei korvamerkittyä mutta kuitenkin samaan kassaan, mihin sairausvakuutusmaksut muutenkin joutuvat.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa herra puhemies! Kyllähän asia antaa mahdollisuuden aikamoi-seen poliittiseen hehkutukseen.

Jos asiaa katsotaan taloudelliselta näkökanalta ja kuvitellaan, että 40—50 työntekijää ansaitsevat vuositasolla yhteensä noin 20 miljoonaa markkaa, josta otetaan nelisen prosenttia, niin pelissä on 700 000—800 000 markkaa vuositasolla. Tämä ei heikennä yhdenkään Suomen kansalaisen sosiaaliturvaa. Sen sijaan järjestelmä kyllä kiistatta turvaa vähäiseltä osaltaan Suomen kilpailukykyä verrattuna kilpailijamaihimme.

Kyllähän me yritämme myös suomalaisten työntekijöiden verotusta, kun he työskentelevät ulkomailla, katsoa sillä korjausesityksellä, mihin ed. Ala-Nissiläkin jo kiinnitti huomiota, jotta meidän ulkomaille menevät työntekijämme voisivat sitä kautta saada myös jonkinlaista kohtuullista ja inhimillistä verokohtelua.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Laki on koskenut noin 40:tä henkilöä, joten on varsin kohtuullista, että ainakin 40 kansanedustajaa käyttää asiasta puheenvuoron.

Olen ymmärtänyt sillä tavalla, että asiassa on kysymys kuntoisuusluokkaan A1 kuuluvien omaajien, elämänsä parhaassa kunnossa olevien tyyppien hankkimisesta Suomeen. Jos katsotaan, mistä päin sellainen porukka tulee, niin se tulee sellaisista maista, joissa on tyypillistä, että sosiaaliturva ostetaan yksityisistä vakuutuslaitoksista. Esimerkiksi jos yliopistoon tällaista väkeä tulee, lähtökohta on se, että heidän omassa kulttuurissaan he ovat itse vakuuttaneet tämän puolen niin pitkälle kuin mahdollista ja käyttävät vakuutuksiaan, koska sillä tavalla saavat yksityiseltä puolelta parhaat ja nopeimmat palvelut.

Ed. Pekkarinen on asiassa teoreettisesti oikeassa, käytännössä ampuu lievästi yli.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Tosiaankin ulkomaalaisten avainhenkilöiden verolaki tuli säädettyksi siitä syystä, että sillä haluttiin edistää suomalaisen elinkeinoelämän ja tutkimuksen ja tieteen kilpailukykyä kansainvälisessä aika ko-

vassakin kilpailussa. Sinänsä tämän kaltaiset verohelpotukset uusimpiakin EU:n piirissä tehtyjä, verotukseen liittyviä ehdotuksia vasten ovat selvästi epäterveitä. Voikin sanoa, että tämän kaltainen järjestely ei varmaankaan voi olla missään tapauksessa pysyvä, niin kuin sitä ei pysyvänä ole hallituksenkaan puolelta esitetty.

Mitä tulee sosiaaliturvamaksuihin, niiden kohdalla käytäntö on aika kirjava eri maissa. Meillä on aika monien maiden kanssa sosiaaliturvasopimukset, jotka ovat kattavat. Jotkut maksavat, aivan niin kuin ed. Pulliainen mainitsi, yksityisiä vakuutusmaksuja. Kun työvoima ja myös tämän kaltainen erityisosaaminen liikkuu, sosiaaliturvamaksuja ja niiden maksamista täytyy tietysti katsoa sitä taustaa vasten, miten kyseiset henkilöt hoitavat velvoitteensa niihin maihin, jossa he varsinaisesti työuransa tekevät. Täsähän on kysymys erityisosaamista omaavista henkilöistä, jotka saattavat tulla tilapäisesti lyhyeksi ajaksi Suomeen työskentelemään. Sen mahdollistamiseksi heille on tarjottu mahdollisuutta välttää Suomessa kireää työn verotusta, koska helpotuksesta saatavan hyödyn on arveltu olevan Suomelle suurempi.

Asiaan liittyy tosiaan myös niin kutsutun kuuden kuukauden säännön purkaminen. Se osoitautui veroteknisesti hyvin vaikeaksi siksi, että oli vaikeaa selvittää, mitä asumiseen, muuttamiseen jne. liittyviä kysymyksiä ja kustannuksia oli aiheutunut. Näin ollen oli yksinkertaisempaa luopua sinänsä täysin oikeasta verotuksen kattavuuden periaatteesta ja suosia sitä, että myös Suomesta lähdetään ulkomaille työkomennuksille.

Ed. Penttilä: Arvoisa puhemies! Käsittäkseni ed. Tennilä on oikeassa tässä asiassa. Tässä on kysymys siitä, että ihmisten pitäisi olla samanarvoisia verottajan ja lainsäätäjän silmien edessä. Tässä ihmisten tasa-arvoisuutta ollaan heikentämässä. Olen yhä edelleen sitä mieltä, että tämä on apartheid-verotusta.

Ed. Tennilä näkee esityksen ikävänä seurauksena sen, että tätä kautta tullaan siihen, että suomalaistenkin verotusta ryhdytään pakosta laskemaan. Se on se syy, miksi ja ainoastaan miksi itse voin asiaa kannattaa. Näen, että tässä on se pää, joka avautuu ja johtaa siihen, että eduskunta joutuu tekemään päätöksen siitä, että suomalaisten palkkaverotus on aivan liian korkealla tasolla niin pienituloisten kuin myös suurituloisten avainhenkilöiden kohdalla. Siksi perusteeni kannattaa esitystä on se, että tämä on ensimmäinen

varteenotettava askel sillä tiellä, joka on välttämätön ja joka johtaa palkkaveron alentamiseen Suomessa.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Itse näen tämän esityksen nimenomaan myös siinä valossa, että maan hallitus on antanut signaalin palkkaverotuksen tulevaisuutta ajatellen. Toisaalta olen kyllä ed. Tennilän ja eräiden muiden kanssa samaa mieltä, että tästä voidaan vetää yhdenvertaisuusjohtopäätöksiä. Toisaalta ed. Tennilälle toteaisin, että ei välttämättä kuitenkaan ole kyse suurituloisista niiden osajien kohdalla, joista nyt esimerkiksi itse puhun. Usein on hyvinkin pienistä ansioista kyse. Jos nimittäin otetaan huomioon, että Euroopassa on 400 000 tutkijaa, Yhdysvalloissa 800 000 tutkijaa ja Kaukoidässä 500 000, joista suurin osa on Japanissa, voidaan vetää aika helposti johtopäätös, mistä Euroopan ulkopuolelta osaaminen Suomeen kertyisi pieninä lukuina.

Olen myös sitä mieltä, että tällaisten asiantuntijoiden on tapaus kerrallaan maksettava, vaikka korkeammalla hinnalla, oma sairaudenhoitotarpeensa Suomessa. Heillä on juuri tätä varten useimmiten, kuten ed. Pulliainen totesi, vakuutus.

On korostettava, kuten ed. Alho aivan oikein sanoi, että tätä ei ole tarkoitettu pysyväksi, vaan nyt ikään kuin kokeilun kautta voidaan nähdä, kuinka asia toimii.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Tässä maassa on poliittinen valtaeliitti, ja halutaan vielä poliittinen veroeliittikin ulkomaisista asiantuntijoista. En voi pitää tämantapaista ratkaisua ja näitä perusteluja, mitä on esitetty, oikeina ja siinä mielessä kannatettavina, että voisin hyväksyä tällaisen ratkaisun, joka kiistatta suosii suurituloisia ja pääasiassa pankinjohtajia. On esitetty perusteluna, että nämä ovat korkeakoulu- tai yliopisto-opettajia. Keskustelussa on tullut ilmi, että heitä on tässä maassa ilmeisesti kaksi, joten se on aika huono peruste. Pankinjohtajia tämä koskee. Mielestäni tällaista veroeliittiä ei pidä perustaa Suomeen.

Ed. Penttilä puhui yleisestä veroalesta. Sehän on sama kuin vaatisi sosiaaliturvan ja sosiaalivaltion alasajoa. Jos veroja ei ihmisiltä kerätä, ei myöskään sosiaaliturvaa voida maksaa. Tämähän tietenkin ed. Penttilälle sopii. Mutta miten pienituloiset ihmiset, jotka tarvitsevat tulonsiirtoja, tulevat sitten toimeen? Ed. Penttilä ei tietenkään siinä näe ongelmia.

Tällaista tikkunekkupolitiikkaa, mitä ulkomaisille asiantuntijoille epätasa-arvoisen lain nimessä ollaan tekemässä, ei voi kannattaa, Sen johdosta ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Ed. Puhjo: Herra puhemies! Jos ajatteleme näitä noin 40:tä korkea-arvoista osaaajaa ja asiantuntijaa ja heidän täällä suorittamiaan tehtäviä, ne ovat sen laatuista joko julkisella tai yksityisellä yrityspuolella, että asiantuntijat tulevat tänne joka tapauksessa verotetaan heitä tai ei.

Kannatan ed. Kuopan hylkäysehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Penttilä löi tämän päiväiset populistiset pohjat. Jos oikein kuulin huonoilla korvillani, hän perusteli kannattavansa tätä sillä, että tästä alkaa suuri lumivyöry, joka johtaa yleisesti verotuksen alenamiseen ilman sitä, että poltellaan verokortteja eduskunnan portailla. Hän ei tätä viimeksi mainittua kyllä lausunut.

Asiassa on nyt tehty kärkeästä härkänen. Suomessa tarvitaan tieteellisen ja taloudellisen kehityksen pohjaksi ihmisiä, joilla on tieto, taito ja osaaminen. Heitä yritetään houkutella tähän kylmään pohjoiseen maahan tällä perusteella. Muutamalla markalla, mitä olisi saatavissa esimerkiksi 4,25 prosentilla, ei ole mitään muuta kuin se myöntämäni periaatteellinen merkitys. Eikä tässä tehdä eriarvoisuutta omien kansalaisten kesken. Tässä ei ole siitä kysymys ollenkaan, vaan realistisesta ratkaisusta, jonka uskotaan ja toivotaan johtavan yhteiskunnalle myönteiseen kehitykseen moninkertaisesti, tuhatkertaisesti ehkä, enemmän kuin verotuksella saataisiin, jos se hyväksyttäisiin toisenlaisena.

Ed. Penttilä: Arvoisa puhemies! Ed. Kuoppa elää yhä edelleen sitä vuosisadan alkua taikka toisen maailmansodan jälkeistä aikaa, jolloin jokainen veromarkka meni pienituloisen ja vähäväkisen ihmisen auttamiseksi. Nykyään verotus kohdistuu nimenomaan pienituloisten ja työttömien tuhomiseksi sen takia, että korkea verotus on työllistämisen pahin este Suomessa. Kuten tiedämme varsin hyvin, työ on parasta sosiaaliturvaa. Jos työtillaisuuksia on, niin sosiaaliturva voidaan kohdentaa niille, jotka sitä tosiaan tarvitsevat. Eli kyllä ed. Kuopan ajatus siitä, että korkea verotus, joka kohdistuu pienituloisiin ja estää heitä saamasta työtä, olisi jotenkin myönteinen asia, on aika uskomaton.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Mielestäni tähän asiaan ei kannattaisi kuoppaa kaivaa. Olen puhunut koko ajan näistä kahdesta, jotka tunnen, mutta on myös virheellistä arvioida lain vaikutuksia nykyisen tilanteen mukaan. Itse ainakin ennakkoin, että tämä mahdollistaa osaaajien tuonnin, joka taas kumuloi maahan uutta osaamista, työtä ja toimeentuloa. Mutta vaikka tapauksia olisi yksikin, olen eduskunnassa valmis puhumaan sen yhden tapauksen puolesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kuoppa ed. Puhjon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alho, Andersson C., Anttila U., Antvuori, Apukka, Aula, Aura, Biaudet, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Filatov, Gustafsson, Haatainen, Hassi, Heinonen, Helle, Huotari, Hurskainen, Huuhtanen, Hämäläinen, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Juurola, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kalli, Kalliomäki, Kankaanniemi, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karpio, Kekkonen, Kiviniemi, Koistinen, Kokkonen, Komi, Korhonen M., Korhonen R., Korkeaoja, Korteniemi, Koski V., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen M., Krohn, Kukkonen J., Kuosmanen, Kurola, Kääriäinen, Laaksonen, Laine, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Lippinen, Löf, Malm, Manninen, Metsämäki, Mikkola, Myllyniemi, Nikula, Norrback, Nurmi, Ojala A., Olin, Pekkari, Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Rehula, Rimmi, Rinne, Roos, Ryhänen, Räsänen, Saari, Saarinen, Savela, Sjöblom, Skinnari, Suhola,

Taina, Tarkka, Tiilikainen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vanhanen, Vartiainen, Vehviläinen, Veteläinen, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vähänäkki, Väistö, Wahlström, Wideroos ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät edustajat Kuoppa, Puhjo ja Tennilä.

”Tyhjää” äänestävät edustajat Smeds ja Vuorensola.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alaranta, Andersson J., Backman, Brax, Enestam, Halonen, Hellberg, Holopainen, Hutu-Juntunen, Hyssälä, Håkämies, Ihamäki, Itälä, Jaakonsaari, Juhantalo, Kaarilahti, Kallio, Kallis, Kanerva I., Kanerva S., Karjula, Kautto, Kemppainen, Kiljunen, Knaapi, Koski M., Koskinen Johannes, Kuisma, Laakso, Lahtela, Laitinen, Lamminen, Lapintie, Lapiolahti, Lax, Lepänen P., Lindén, Luhtanen, Lämsä, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Mähönen, Mölsä, Mönkäre, Niinistö, Nyby, Ojala R., Partanen, Pehkonen, Peltomo, Pesälä, Pietikäinen S., Pykäläinen, Ranta-Muotio, Rantanen, Rauramo, Rehn, Rosendahl, Saapunki, Saarnio, Sasi, Siimes, Soininvaara, Tahvanainen, Takkula, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Vehkaoja, Vihriälä, Virtanen ja Vistbacka.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 3 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 73. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi ilmailulain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 164/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 8/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan tunnistamis- ja tiedonantojärjestelmän täytäntöönpanosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 116/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi torjunta-ainelain 7 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 141/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. K o m i : Herra puhemies! Ehdotan vastalauseen mukaisiin perusteluihin yhtyen, että lakiehdotus hylätään tarpeettomana.

Ed. K o i s t i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Komin tekemää ehdotusta.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Täytyy vain todeta ed. Komille, kun hänen perustee-

naan on, että tämä on tarpeeton: Jos jokin niin tämä on tarpeen, koska tarvitaan rahaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Komi ed. Koistisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ala-Harja, Alho, Andersson C., Anttila U., Antvuori, Apukka, Aura, Biaudet, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Filatov, Gustafsson, Haatainen, Hassi, Heinonen, Huotari, Hurskainen, Hämäläinen, Immonen, Jansson, Juurola, Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karpio, Kekkonen, Kiljunen, Kokkonen, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen M., Krohn, Kukkonen J., Kuoppa, Kuosmanen, Laaksonen, Laine, Lapiolahti, Lindroos, Lipponen, Löf, Malm, Metsämäki, Mikkola, Nikula, Norrback, Nurmi, Ojala A., Olin, Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puhjo, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos, Saarinen, Savela, Sjöblom, Skinnari, Taina, Tarkka, Tenilä, Tiilikainen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vartiainen, Viitames, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström, Wide-roos ja Zyskowitz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho, Aittoniemi, Ala-Nissilä, Aula, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kalli, Kankaanniemi, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korteniemi, Kääriäinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkonen, Lindqvist, Myllyniemi, Pekkarinen, Rehula, Ryhänen, Räsänen, Saari, Smeds, Suhola, Vehviläinen, Vuorensola ja Väistö.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alaranta, Andersson J., Backman, Brax, Enestam, Halonen, Hellberg, Helle, Holopainen, Huttu-Juntunen, Hyssälä, Häkämies, Ihmäki, Itälä, Jaakonsaari, Juhantalo, Kaarilahti, Kallio, Kalliomäki, Kallis, Kanerva I., Kanerva S., Karjula, Kautto, Kemppainen, Knaapi, Koski M., Koskinen Johannes, Kuisma, Kurola, Laakso, Lahtela, Laitinen, Lamminen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindén, Luhtanen, Lämsä, Manninen, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Mähönen, Mölsä, Mönkäre, Niinistö, Nyby, Ojala R., Partanen, Pehkonen, Peltomo, Pesälä, Pietikäinen S., Pykäläinen, Ranta-Muotio, Rantanen, Rauramo, Rehn, Rosendahl, Saapunki, Saarnio, Sasi, Siimes, Soininvaara, Tahvanainen, Takkula, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Vanhanen, Vehkaoja, Veteläinen, Vihriälä, Virtanen ja Vistbacka.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 32 ei-ääntä; poissa 77. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 8) asia.

9) Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 118/1997 vp
Puolustusvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 184/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

11) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain 7 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 177/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

12) Hallituksen esitys Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 179/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 180/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

14) Hallituksen esitys laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojasta kiinteistönvälityksessä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 181/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laiksi passilain muuttamisesta

Hallituksen esitys 182/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

16) Hallituksen esitys ampuma-aseiksi ja laiksi poliisilain 23 §:n sekä laiksi poliisin henkilökäsitteistä annetun lain 19 ja 20 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 183/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Lakiahan on valmisteltu varsin pitkään, ja kaikkein olennaisin asia kansalaisen kannalta on se, kun sinänsä aivan oikein ruvetaan rekisteröimään aseita valtakunnalliseen rekisteriin, millä tavalla teknisesti tämä rekisteröinti tapahtuu. Olen ollut pitkään sitä mieltä ja olen edelleen samaa mieltä siinä, että jos sellaiset henkilöt, jotka eivät aseita hallitse, niiden käyttöä ja tekniikkaa, ryhtyvät aseita kuljettamaan poliisilaitokselle, siihen sisältyy erittäin suuri vaara, että tapahtuu vahinkoja. Tässä suhteessa nyt on ilmoitettu, että on olemassa jokin erityinen työryhmä, joka pyrkii tämän näkökohdan riskitekijöitten joukosta poistamaan. Toivon hartaasti, että siinä eduskuntakäsittelyssä, joka nyt alkaa, tähän erityiseen näkökohtaan kiinnitetään aivan erikoista huomiota, koska jonkin tilaston mukaan 3 prosenttia aseista on ladattuja silloin, kun niiden ei pitäisi olla ladattuja.

Ed. Aittomäki: Herra puhemies! Hyvin pintapuolisen tarkastelun pohjalta ampuma-aseiden järjestely toteutetaan tietyllä tavalla kahdessa osassa. Ensimmäinen tulisi voimaan maaliskuussa ensi vuonna ja sitä seuraava vuoden 1999 alusta. Kovin suuria toiveita minä en tähän aseta, mitä tulee rikollisuuteen, mitä tulee luvattomien ampuma-aseiden liikkumiseen rikollisissa piireissä ja yleensä ihmisten keskuudessa. Tärkeimpänä koko tässä järjestelmässä minä näen sen, että tulee perustettavaksi valtakunnallinen atk-pohjainen aserekisteri, jolla mahdollisesti pystytään seuraamaan löydetyn aseiden alkuperää, kun se tähän saakka ja aikaisemmin oman kokemuk-

senikin mukaan on perustunut siihen, että jos taskuase jonkun rikoksentehtävän hallusta löydettiin, täytyi monta kertaa lähteä etsimään sillä tavalla, että otettiin yhteyttä maahantuojaan, joka on tuonut sen merkkistä asetta, ja mentiin aivan valmistajaan saakka johonkin Saksaan ja seurattiin sieltä jonkin aseiden kulkua, kunnes selvisi, onko se Suomessa mahdollisesti laillisesti jollekulle kuulunut.

Rekisteriasia on hyvin tärkeä. Se auttaa poliisia nimenomaan, että ase löytyy numeron perusteella, jos sille löytyy joitakin kiintokohtia suomalaisen yhteiskuntaan. Tietysti on paljon sellaisia aseita, joilla ei ole mitään lupaa ja jotka ovat tulleet alun perinkin laittomalta pohjalta. Mutta tällä tavalla minä näen tärkeimmän osan. Saattaa olla, että muihin lain vaikutuksiin petytäänkin.

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, etten ollut heti paikalla, vaikka olin pyytänyt puheenvuoron heti ensimmäiseksi.

Arvoisa puhemies! On hyvin keskeisestä ja merkittävästä lakipaketista kysymys, ja se ansaitsee myös lähetekeskustelussa hiukan syvällisempää käsittelyä. Hallitus esittää, että vuodesta 1933 voimassa ollut ampuma-aseista ja ampumatarpeista annettu laki kumottaisiin ja säädettäisiin uusi ampuma-aselaki.

Tämä hallituksen esitys tulee aivan viime tingassa ja voidaan sanoa aivan viime metreillä, ja minkä vuoksi? Sen vuoksi, että liittyessään Euroopan unionin jäseneksi vuonna 1995 Suomen olisi tullut panna Ahon hallituksen aikana voimaan ns. asedirektiivi, Euroopan neuvoston asedirektiivi, jossa on hyvin pitkälle säännelty ne asiat, joita lakiehdotuksessa nyt tullaan esittämään. Näin ei kuitenkaan ole käynyt edes siitä huolimatta, että Suomi on saanut komissiolta virallisen huomautuksen tästä asiasta ja sen jälkeen Euroopan yhteisön komissiolta perustellun lausunnon. Kolmas ja viimeinen vaihe tässä asiassa olisi se, että Suomi joutuisi vastaamaan EY:n tuomioistuimessa yhteisöoikeuden rikkomisesta. Me olemme niin viime hetkessä tässä asiassa liikkeellä. Tämän lisäksi Suomi on allekirjoittanut 1996 Schengenin sopimuksen, joka menee eräin osin vielä pitemmälle kuin Euroopan unionin asedirektiivi. Tämä sopimus myös velvoittaa näitten asioiden kuntoon saattamiseen, eurooppalaiselle tasolle.

Jos menemme hiukan sisältöön, muutama huomio valiokuntakeskustelua silmälläpitäen. Niin kuin viimeaikaiset tapahtumat suomalais-

sa yhteiskunnassa ovat osoittaneet, kansalaisilla on suuri huoli turvallisuudesta ja siitä, etteivät aseet kulkeudu asiattomien henkilöitten, nimenomaan rikollisten, käsiin. Kysymys on mitä suurimmassa määrin yhteiskunnan intressissä olevasta lainsäädännöstä. Otan kolme epäkohtaa tämänhetkisestä tilanteesta.

Meillähan metsästys ja ampumaurheilu näin hirvijahdikautena on erittäin suosittua ja liikkeellä on paljon erilaisia metsästysaseita. Myöskin sotilasaseita on käytetty metsästykseseen. Tällä hetkellä tilanne on se, että näitä aseita lojuu jaksamattomissa kuolinpesissä. Niitä on ollut siellä vuosikymmeniä, eikä lupahallinto ole näitä aseita tavoittanut rekisteröitäväksi. Tällaiset aseet usein jäävät pysyvästi viranomaisvalvonnan ulkopuolelle. On suuri vaara, että ne sieltä kulkeutuvat rikollisten käyttöön.

Toiseksi meillä on paljon sotilaskäyttöön hankittuja aseita, jotka niin ikään ovat siirtyneet jossain vaiheessa siviilikäyttöön. Nyt nämä aseet täytyisi saada rekisteröityä ja lupajärjestelmä sellaiseksi, että lupa myönnetään vain soveltuvaan tarkoitukseen tiukan kontrollin jälkeen.

Ampuma-aseisiin liittyvä ongelmakäyttäytyminen on usein ollut seurausta yhteiskunnan muista ongelmista, joita ei voida lainsäädännöllä säätää tai estää. Ampuma-aseisiin liittyvän väkivallan vaaran ehkäisemiseksi poliisilla on oltava mahdollisuus puuttua uhkaaviin aseiden väärinkäyttötilaisuuksiin heti, kun tällaista uhkaa ilmenee. Vaikkei aseella olisikaan tehty nimenomaisia rikosta, aseiden ottaminen pois luvanhaltijalta tulee olla mahdollista silloin, jos väärinkäytön vaara on ilmeinen. Tästä on tarkoitus tällä lainsäädännöllä säätää.

Selvää on kuitenkin se, että suurin osa ampuma-aseisiin liittyvistä rikoksista tehdään aseilla, joiden hallussapitoon ei ole annettu lupaa, niin sanotuilla luvattomilla aseilla. Tämän takia on erittäin tärkeää, että aseista saadaan mahdollisimman tarkat tiedot poliisin rekisteriin, jotta nämä luvattomat aseet voidaan asianmukaisesti jäljittää ja jotta niitä voidaan tehokkaasti valvoa. Tähän tällä lainsäädännöllä nimenomaan tähdätään.

Ed. Aittoniemi täällä viittasi siihen, että ongelmana tässä on se, että täydellinen rekisteri tulitisiin säätämään vasta tämän lakipaketin toisessa vaiheessa, vasta vuonna 99. Ensimmäinen osahan on tarkoitus saattaa voimaan maaliskuun alusta 98. Mutta jo nyt poliisilaitokset ovat ottaneet henkilörekisteriinsä näitä aseita kokeilumielessä. Minusta tämä kokeilu on sen laatuista, että

sitä täytyisi jatkaa eikä jäädä odottamaan ikään kuin täydellistä lainsäädäntöä tässä suhteessa vasta vuonna 99.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi näkökohta, johon haluan kiinnittää huomiota ja toivon, että valiokunta ottaisi sen esille. Nimittäin kaasusumuttimet ovat kuuluneet vanhan lainsäädännön piiriin. Nyt ne jäisivät tämän uuden lainsäädännön ulkopuolelle. On tarkoitus, että niistä säänneltäisiin uudessa teräseläissa, joka tultaisiin antamaan kakkoslakipaketin yhteydessä vuonna 1999. Siinä yhteydessä tultaisiin myöskin sääntelemään vahvoista jousiaseista ja erittäin tehokkaista ilma-aseista. Nämä jäävät tällä hetkellä ikään kuin roikkumaan ilmaan. Tässä mielessä on syytä kiirehtiä myöskin kakkoslainsäädäntöösä.

Summa summarum, arvoisa puhemies: Kysymys on kiireellisestä lainsäädännöstä, joka on nopeasti saatettava voimaan.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! En ole tässä asiantuntija. Olen kansalainen, joka ihmettelee ennen kaikkea aseiden runsautta ja erikseen vielä luvattomien aseiden runsautta suomalaisessa yhteiskunnassa. Siinä mielessä yhdyn niihin, jotka ovat tämän rekisteröintiasian täällä ottaneet sille. Sen järjestydestähän riippuu paljon aseiden tilastointi ja niiden käyttö. Sanoisin, että kun ristiriitaisia käsityksiä on tämän lain valmistelun aikanakin ollut siitä, miten rekisterijärjestelmä pitäisi tehdä, toivottavasti eduskuntakäsittely tuottaa siinä mahdollisimman järkevän ja tehokkaan lopputuloksen.

Siihen, minkä takia puheenvuoroa pyysin, liittyy kuitenkin tällainen asiantuntemattoman ihmettely lupien peruuttamispykälää koskien. Siellä on erikseen 29 ja 67 §:ssä, että "Lupa on peruutettava", ja 20 §:ssä perässä: "Lupa voidaan peruuttaa". Nämä "voidaan peruuttaa" -otsikon alle merkityt toimenpiteet ovat kyllä aika rankkoja. Ihmettelen, minkä takia tähän on jätetty harkintavaltaa. Eikö näissäkin pitäisi olla "Lupa on peruutettava" -otsikko?

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä laki on vihdoinkin tänne tullut. Yli 20 vuotta sitten jo rupesin tekemään aserekisteriä. Silloin esimiehet sanoivat, että älä rupea tekemään, koska aselaki tulee aivan juuri ensi vuonna. Tätä on nyt monta kymmentä vuotta puuhattu.

Kiinnittäisin huomiota yhteen seikkaan. En ole kerinnyt tutustua tähän riittävässä määrin,

mutta toivoisin, että täällä olisi samanlainen säännös, mikä Ruotsin laissa on. Ruotsin aselaisahan lääkäri on asetettu velvolliseksi ilmoittamaan poliisille, "jos psyykkisten syiden vuoksi hoitoon otetulla henkilöllä on tiettävästi ampu-ma-aseita hallussaan eikä aseiden hallussapitoa voida pitää potilaan mielenterveyshäiriön vuoksi enää soveliaana". Tämän tyyppinen säännös pitäisi myöskin meidän laissamme olla. Jos ei täällä ole, toivottavasti se valiokunnassa sitten lisätään. Pelkään vain pahaa, että meillä on niin ahdas tämä tietosuoja-asia, että ihmisten turvallisuuden kustannuksella vaietaan tämän tyyppisistä asioista. Tämä olisi erikoisen tärkeää saada lakiin.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! Yhdyn edustajien M. Pohjolan ja Karjalaisen näkemyksiin siitä, että suurin uhka muulle yhteiskunnalle ovat laittomat aseet, joita on yksityiskodeissa varmasti Suomessa huomattavia määriä. Siinä on sotasaalisaseita, löytöaseita, pimeästi ostettuja jne.

Olisikin hyvä, jos tällä lailla ja sen pykälillä saataisiin näitä poistetuksi ja ainoastaan luvallisia olisi kotikomeroissa. Yksi tapa on se, mitä on ulkomailla käytetty: amnestia eli armahdus luvattoman aseiden hallussapidosta. Jos ilmoitautuu määräajassa poliisille, joko pyytää ja saa luvan tai, jos ei saa, määrätään ase hävitettäväksi tai merkattavaksi museoaseeksi.

Joku voi sanoa, että mitä se rikollisuutta vähentää, jos kaikki aseet kodeissa tulevat luvalliseksi, koska niitä varastetaan kuitenkin ja käytetään rikoksiin. Mutta poliisimiehet tietävät, että yksi hyvä perustelu tälle on nimenomaan siinä, että jos kaikki luvalliset aseet ovat rekisteröidyt ja semmoinen löytyy rikoksenteijän hallusta, rikos on myös selvitettävissä paljon helpommin, kuin jos on laittomat ja tuntemattomat aseet kysymyksessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

17) Hallituksen esitys laeiksi tullilain ja eräiden verolakien muutoksenhakua koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys 192/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 193/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 194/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa herra puhemies! Esillä on energiaverolaki ja sen muutosesitys. Tästähän keskusteltiin laajasti eduskunnassa viime vuonna; eli hyvin täpäriä äänestyksiä energiaverotuksen linjasta. Tässä yhteydessä erityisesti vihreiden toimesta nykyisen puheenjohtajan ed. Hassin johdolla käytiin voimakasta taistelua siitä, että energiaverojärjestelmää ei olisi saanut muuttaa, niin kuin viime kerralla tehtiin.

Suomen energiaverojärjestelmää uudistettiin 90-luvun alkuvuosina tavoitteena sekä energia- ja ympäristöpoliittisesti terve ja edistysellinen malli. Energiavero määritettiin eri vaiheiden jälkeen tulemaan voimaan vuoden 94 alusta ja vero määritettiin energialähteen sekä hiilisisällön mukaan.

Valitettavasti tämä Suomen edistysellinen energiaveromalli romutettiin. Lähinnä EU-säännöksiin vedoten tapahtui merkittäviä heikennyksiä. Hallitus ei tyytynyt korjaamaan eräitä verotuksen ongelmia, vaan se samalla muutti koko energiaverojärjestelmän hävittämällä pääosan sen ympäristöohjaavuudesta. Tällöin myös eriytettiin ensimmäisen kerran energiaveron määrä käyttötarkoituksen mukaan kohdistamalla suurimmat korotukset kotitalouksiin, pienyrityksiin ja maatalouteen ja jättämällä suurin osa teollisuudesta veronkorotusten ulkopuolelle. Viime vuonna päätetyssä laissa myös suosittiin kivihii- len käyttöä, osin kiristettiin kotimaisen puun ja

turpeen verotusta ja samalla heikennettiin niiden kilpailukykyä. Edelleen kasvatettiin mittavasti verobyrokratiaa, joka on ollut hallinnollisesti varsin vaikeaa.

Tässä uudessa esityksessä on eräitä pieniä korjauksia siinä mielessä, että puun asema vähän paranee ja maakaasun osalta mennään pysyvään verohelpotuskäytäntöön, mutta mitään periaatteellista muutosta ei ole. Vihreiden ympäristöystävällisyys on lopullisesti näemmä kadonnut vuoden aikana. Ed. Hassi ei ole puheenjohtajana ollessaankaan pystynyt tätä hiilenmustaa energiaverolinjaa korjaamaan.

Arvoisa puhemies! Keskusta ei hyväksy sitä, että ympäristöohjaavuudesta tällä tavalla energiaverotuksessa luovutaan.

Mutta erityisesti haluan tässä kohdistaa kritiikin liikenteen verotuksen kiristämiseen. Bensa- veron kiristäminen varsinkin ilman tuloverokevennyksiä on kestävämpiä veropolitiikkaa, kuten Veronmaksajain Keskusliiton toimitusjohtaja Teemu Lehtinen sanoo. Hänhän totesi sanata- tarkasti: ”Kaikkien ansiotulojen keventämistä koskevien päätösten lykkääminen myöhäiseen syksyyn lataa entistäkin enemmän odotuksia työmarkkinoille. Yhteisen edun mukaista on nyt pyrkiä määrätietoisesti kokonaisuuteen, jossa palkkamalti yhdistyy tuntuviin, kautta linjan tehtäviin tuloveron kevennyksiin.” Tästä hänen linjastaan voidaan keskustella. ”Pelkät hallituksen budjettiriihessä kaavailemat uudet veronkiristykset ilman vastaavia kevennyksiä tuloverotuksen puolella ovat kohtuuttomia ja veropolitiittisesti kestävämpiä”, totesi Veronmaksajain Keskusliiton puheenjohtajakin.

Ensi vuoden talousarvioon on kasaantunut liikenteen osalle monia lisäkustannuksia. Joukkoliikenteen toimijat — matkustajat, palvelujen ostajat ja tuottajat — ovat joutumassa nyt aika laajalti maksumiehiksi. Hallitusohjelmassa luvataan joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaamista. Hallitusohjelmassa todetaan: ”Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä parannetaan sekä lisätään mahdollisuuksia eri liikennemuotojen yhteiskäyttöön. Joukkoliikenteen käytettävyyttä ja kilpailukykyä tuetaan säilyttämällä joukkoliikenteen arvonlisävero nykyisellään.” Valitettavasti suunta on nyt aivan päinvastainen kuin se, mitä hallitusohjelmassa on kirjoitettu.

Vuoden 1998 talousarvioehdotuksessa esitetään joukkoliikenteen arvonlisäverokannan nostamista 6 prosentista 8 prosenttiin. Tämä merkitsee joukkoliikenteen kustannuksiin 3 prosentin

nousua, mikä on yhteensä 190 miljoonaa markkaa. Jos lasketaan mukaan samaan aikaan esitetty diesilveron korotus, joka on käsillä olevassa lakiesityksessä 19 penniä litraa kohden, ja bensiniveron korotus 25 penniä litraa kohden, ollaan todella mittavassa liikenteeseen ja myös joukkoliikenteeseen kohdistuvassa verotuksen korottamisessa. Toteutettuna muutokset aiheuttavat kustannusten nousua joukkoliikenteelle ja sen käyttäjille, muun muassa yksityisille, autoa työmatkoihin, lasten ja perheen kuljetuksiin tarvitseville henkilöille. Palvelujen tuottajille kustannusten nousu merkitsee hintojen korotustarvetta normaalin inflaatiotarkistuksen lisäksi. Kun osin nämä korotukset eivät kohdistu yksityisliikenteeseen, niin joukkoliikenne on nimenomaan joutumassa nyt kilpailukyvyttään heikenevään asemaan. Itse asiassa arvonlisäverokantaa olisi pitänyt pyrkiä alentamaan, ei korottamaan.

Edellisten lisäksi työssäkäyvien matkakustannukset nousevat hallituksen esittämän työmatkakulujen vähennysoikeuden karsimisen kautta. Budjettiesityksessä hallitus asettaa työmatkojen verovähennysalarajan 2 005 markasta nyt 3 000 markkaan. Ylärajaa nostetaan 16 000:sta 20 000 markkaan. Tämä esitys merkitsee noin 250 markan vuosittaista lisälaskua työssäkäyville. Mielestäni olisi pitänyt tehdä päinvastoin eli alarajaa alentaa, kuten esimerkiksi SAK on esittänyt. Nyt toimittiin päinvastoin. Muutoinkin työmatkavähennyksen merkitys on reaalisesti, kun sitä kymmenen vuoteen juurikaan ei ole korotettu, jo puolittunut.

Tämä on ongelma, sillä työmatkavähennysten enimmäismäärän alhainen taso estää aktiivista työnhakua toiselta paikkakunnalta. Entistä useammin työsuhteet ovat lyhytaikaisia, eikä voida kohtuudella vaatia, että työntekijä ja hänen perheensä muuttaisivat paikkakunnalta toiselle työpaikan perään. Lisäksi on huomioitava, että autoilun käyttökustannusten kohoaminen tapahtuu polttoaineveron korotuksen lisäksi jo myös auton käyttömaksun kautta.

Ainoana vastapainona tekemilleen veronkorotuksille liikenteen osalta hallitus esittää poistettavaksi sähköveron raideliikenteeltä. Tämä merkitsee raideliikenteen kustannusten pienentämistä 7 miljoonalla markalla vuodessa, mutta se on täysin päähkinöitä näiden veronkiristysten rinnalla.

Nyt korotusten vaikutukset näkyvät laajalti sekä taajamissa että maaseudulla. Asiaa pitäisi tarkastella kokonaisuutena. Kun hallitus siis korottaa arvonlisäveroa sekä polttoaineveroa,

niin kahta kautta verotus kiristyy. Kun vielä työmatkavähennysten alarajaa korotetaan, niin kolmea kautta hallitus kiristää siis tavallaan työmatkaliikenteen verotusta. Tämä ei voi olla oikea linja tässä yhteydessä. Energiaveron sisällä olisi voitu liikkua niin, että polttoaineveron korotus olisi voitu kokonaan välttää.

Kiinnitän huomiota siihen, että kun polttoaineveroa korotettiin 90-luvulla kahteen kertaan peräjäälkeen mittavasti, niin tällöin veron tuotto ei ollut sitä luokkaa, mitä oli budjetoitu, vaan verotuotosta jäätin merkittävästi jälkeen. Pahaa pelkään, että nytkään verotuotot eivät kerry tällaisina, mutta kansalaisten elämää kyllä tässä vaikeutetaan.

Arvoisa puhemies! Keskusta ei pidä hyväksyttävänä hallituksen joukko- ja työmatkaliikenteen verotuksen kiristämistä tässä tilanteessa. Nämä on täällä eduskunnassa torjuttava.

Ed. E l o : Puhemies! Ed. Ala-Nissilä puhui varmasti aivan oikeaa asiaa monesta näkökulmasta. Tosiasia tietysti on se, että ed. Ala-Nissilän opposition edustajana on helppo puhua vähän yksipuolisestikin aina kaikkia tulonlisäyksiä vastaan esittämättä mitään menovähennyksiä.

Puhemies! Hyvin pitkälle kuitenkin minun mielestäni koko eduskunnassakin pitää pohtia tätä linjaa, nimenomaan mitä tulee moottoripolttoaineiden veron korottamiseen. Niin kuin ed. Ala-Nissilä totesi, aikaisemmin on käynyt sillä tavalla, että veronkorotus ei olekaan tuottanut valtion kassaan sitä määrää rahaa, mitä on arvioitu, vaan on jääty huomattavastikin jälkeen. Kun esimerkiksi valtiovarainministeriön virkamiehet usein sanovat, että kyllä se tuottaa, vaikka korotetaankin, niin tosiasia on se, että esimerkiksi Öljyalan Keskusliitto alkusyksystä ilmoitti, että bensiinin kulutus on vielä alhaisemmalla tasolla kuin se oli 1990. Tämä tietysti, jos ajattelee vihreätä linjaa, sopii vihreään linjaan ihan hyvin, ettei bensaa kuluteta. Mutta toisaalta on aivan selvää, että Suomessa yleensä liikenteen verottaminen on varsin korkealla tasolla.

Jos katsotaan, mitä meillä verotetaan, meillä on tietysti normaali autovero, polttoainevero ja sen lisäksi nykyään ajoneuvomaksu eli auton käyttömaksu. Jos katsotaan kansainvälisesti vertaillen, miten auto- ja polttoainevero sijoittuvat, voidaan todeta, että autoverohan meillä on yksi Euroopan korkeimpia ja bensavero myös. Bensiinin hinta nousee ilmeisesti Italian kanssa aivan

Euroopan korkeimmaksi tämän korotuksen jälkeen.

Tähän bensiinin hinnan ja yleensä polttoaineveron lisäykseen liittyy se haittapuoli, että ne, joilla on pitkät työmatkat, joutuvat tästä kaikkein eniten kärsimään, ja tämä on tietysti haitallista sinänsä.

Puhemies! Kun katsotaan kehitystä esimerkiksi EU-maissa, näyttää siltä, että paineet verotuksen yhtenäistämiseen ovat selvästi olemassa. Oli hyvin mielenkiintoista lukea muun muassa Ruotsin pääministerin Göran Perssonin lausunto viime viikolta, jossa hän arvioi Emun toteutumista ja sanoi, että hän on entistä vakuuttuneempi siitä, että Emu tulee myös johtamaan hyvin nopeasti verokantojen harmonisointiin eli verotuksen yhtenäistämiseen. Tämä johtaa varmasti myös liikenteen verotuksen osalta EU-maiden sisällä hyvin nopeasti siihen, että Suomen on alennettava autoveroa. Bensaveroa ei enää voi käyttää valtion budjetin katemaksuna, vaan sitten pitää katsoa, miten ajoneuvovero, auton käyttömaksu, voitaisiin järjestää.

Minun mielestäni tässä on varmasti nyt pohtimisen aihetta. Ensi vuoden budjetissa se ei nyt enää käy. Hallitus on esityksen tehnyt, ja hallituspuolueen edustajina, niin kuin jokainen ymmärtää, olemme hyvin pitkälle sidottuja siihen, mitä hallitus esittää.

Halusin puheenvuorossani, herra puhemies, nimenomaan tuoda esille, että tarvitsemme uudenlaista ajattelua myös liikenteen verottamisessa, koska eurooppalainen paine on selvästi kohdistumassa myös suomalaiseen verotuskäytäntöön.

Lopuksi, herra puhemies, toteaisin vielä kokonaisveroasteesta. Minun mielestäni, ja sen olen eduskunnan salissa monta kertaa tuonut esille, yksi keskeisiä syitä suurtyöttömyyteen on ollut erittäin korkeaksi noussut verotuksemme, jo Ahon hallituksen aikana suorastaan ilmiömäisen nopea verojen korottaminen, joka johti myös ilmiömäisen suureen massatyöttömyyteen. Kun esimerkiksi nykyisen hallituksen aikana on, aivan oikein, pyritty alentamaan tuloverotusta, niin kokonaisveroaste on kuitenkin säilynyt korkeana, koska on verotettu kaikkea muuta: liikennettä, energiaa jne. Tässä mielessä, jos kokonaisveroaste säilyy korkeana, on aivan selvää, että myös joukkotyöttömyys säilyy tällä tasolla. Siinä mielessä pitää ajatella kokonaisuutta, ei liikenteen verotusta pelkästään liikenteen verotuksena vaan sitä, miten se suhteutetaan kaikkeen muihin verotukseen.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Tuskin mistään muusta yksittäisestä ensi vuoden budjettiin liittyvästä asiasta on tullut enempiä kansalaisten kriittisiä kannanottoja kuin polttoaineveron korottamisesta. Etenkin Lapissa ja muilla pitkien etäisyyksien alueilla esitys nähdään taas uutena alueellisia eroja kärjistävänä hankkeena, koska polttoaineverojen korottaminen heikentää ihmisten mahdollisuuksia asua maaseudulla ja sieltä käsin käydä töissä, harrastaa ja osallistua.

Ympäristösyistä ymmärrän tiettyyn rajaan asti polttoaineveron korottamisen. Se toki patistaa esimerkiksi kehittämään vähemmän polttoainetta kuluttavia autoja. Yksityisautoilua on hyvä myös rajoittaa ympäristön suojelemiseksi. Kuitenkin alueellinen näkökulma ja liikennepoliittikan kokonaisuus pitäisi ottaa paremmin asioiden valmisteluun mukaan eikä käsitellä polttoaineveroasiaa vain valtion budjetin rahoitusta lisäävänä asiana, koska suurissa kaupungeissa ja yleensä tiheämmin asutuilla alueilla ihmiset voivat halutessaan käyttää joukkoliikennettä eli yksityisautoilulle on vaihtoehto.

Harvaan asutuilla alueilla tilanne on kuitenkin toinen, koska vaihtoehdot oman auton käytölle puuttuvat. Silloin bensiini- tai dieselveikon kiristäminen vain nostaa kustannuksia pitkillä työmatkoilla, yritysten kuljetuksissa ja kotimaan matkailussa. Veron kiristäminen ei johda mihinkään vaihtoehtoiseen käyttäytymiseen, esimerkiksi joukkoliikenteen valintaan.

Joukkoliikenteen valinta on muutenkin vaikeaa, koska koko ajan ostomäärärahoja, joita on käytetty joukkoliikenteen yhteyksien parantamiseen harvaanasutuilla alueilla, on vähennetty, eli joukkoliikennettäkin on yhä vähemmän. Sitten on lisäksi ihmisryhmiä, jotka eivät muista syistä pysty linja-autoja tai junia käyttämään, kuten vaikkapa vammaiset.

On myös tutkimuksia ja selvityksiä siitä, miten eri alueilla yksityisautoja käytetään ja miten autolla ajetaan. Näiden selvitysten mukaan Lapissa ajetaan eniten autokilometrejä asukasta kohti ja toiseksi eniten Pohjois-Karjalassa. Näin ollen myös polttoaineveron kiristäminen kiristää suhteellisesti eniten näillä alueilla asuvien ihmisten elinkustannuksia.

Polttoaineverojen korottamisella hallitus mielestäni lyö myös korvalle toista tavoitettaan eli työhön kannustamista ja työttömien aktiivisuuden palkitsemista. Niin erikoiselta kuin se voi kuulostaakin, työmatkakuluista on etenkin pitkien etäisyyksien alueilla tulossa jo todellinen este työpaikan vastaanottamiselle. Lisäksi, kun

työajat moninaistuvat eli perheenjäsenten työajat ja -matkat eivät enää mene aina samaan tahtiin kahdeksasta neljään, niin yksityisautoilun tarve lisääntyy, ja tämä myös lisää kustannuksia, kun polttoaine maksaa enemmän.

Näistä syistä minun mielestäni bensiini- ja dieselveron korotus on peruttava. Jos jostakin valtiolle pitää rahaa kerätä, mielestäni silloin kyllä auton käyttömaksukin on alueellisesta näkökulmasta oikeudenmukaisempi tapa. Liikenteen verotusta ja myös joukkoliikennettä pitäisi tarkastella kokonaisuutena.

Jos bensiini- ja dieselveron korotusta ei peruta koko maasta, mielestäni valtiovarainvaliokunnan tulee lähteä selvittämään veron porrastamista niin, että vero olisi harvaanasutuilla alueilla alempi kuin tiheämmin asutuilla alueilla. Veron porrastamiseen olisi jo nyt tädyt perusteet siksi, että bensiinilitra esimerkiksi maksaa kuljetuskustannuksien vuoksi vaikkapa pohjoisimmassa Lapissa jo parikymmentä penniä enemmän kuin etelässä. Siellä ollaan jo bensiinilitrin hinnassa 6 markan tienoilla.

Tässä salissa on monesti moitittu perinteistä aluepolitiikkaa. Uudenaikaisen aluepolitiikan eväät ovat jääneet aika vähiin. Minun mielestäni tässä asiassa olisi nyt hyvä paikka tehdä uudenaikaista aluepolitiikkaa eli lähteä porrastamaan bensiinin verotusta alueellisesti niin, että tällä veron kiristyksellä ei rasitettaisi suhteessa enemmän harvaanasuttujen alueiden ja maaseudun ihmisiä.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty ihan hyviä puheenvuoroja, näin opposition puolelta voi sanoa, myös hallituksen edustajien toimesta. Ed. Elon puheenvuorossa oli paljon niitä ainespuita, joiden oikeellisuudesta voi olla hänen kanssaan hyvin samaa mieltä myös oppositiosta käsin. Ymmärsin kuitenkin, että ed. Elo ei vielä aivan lopullisesti luvannut, voiko hän asian lopullisen äänestyksen yhteydessä olla mukana niissä mahdollisissa muutoksissa, mitä muun muassa hänen käyttämänsä puheenvuoron perustalta tähän tarvittaisiin. Toki, vakavammin puhuen, ymmärrän sen, että hallituspuolueen kansanedustajan kädet on pitkälti sidottu, mutta toivon, että ed. Elo jaksaa ponnistella esittämässään linjassa, sen suunnassa, oman eduskuntaryhmänsä puitteissa.

Arvoisa puhemies! Muutama lisänäkökohta jo käytettyjen hyvien puheenvuorojen jatkeeksi.

Ensinnäkin hallituksen nyt käsitellyssä oleva esitys ei verorakenteellisesti energiaverojärjestel-

män kannalta merkitse mitään suurta muutosta niihin perusratkaisuihin, joita lähinnä tämän vuoden alusta voimaan astuneessa lainsäädännössä ratkaisuksi ja malliksi hyväksyttiin. Tämä tuo muutamia parannuksia voimassa olevaan järjestelmään lähinnä niiltä osin, että puun käyttö, ennen kaikkea teollisuuden oman puun käyttö, tulee edullisemmaksi kuin se tällä hetkellä on.

Eräitä muitakin muutoksia tässä toki tapahtuu, aivan järjestelmän muutoksia, mutta haluan kuitenkin sanoa selvästi sen seikan ääneen, että varsinainen virrehän suomalaisessa energiaverojärjestelmässä tehtiin viime vuonna, kun vuonna 94 säädetty, eurooppalaisittain erittäin edistykseellinen veromalli muutettiin. Sitä pantiin monilta keskeisiltä osiltaan uusiin puitteisiin.

Kun vanha järjestelmä oli rakennettu niin, että veron määräytymisen perusteena oli kaksi komponenttia, oli energian hiilisisältö ja toisaalta energiasisältö, tästä järjestelmästä pitkälti luovuttiin ja näin luovuttiin siitä periaatteesta, joka kertaalleen tässä salissa oli hyväksytty, siitä, että energiaverotuksella olisi merkittävä ympäristöohjaava vaikutus. Vanhalla järjestelmällä, joka vuonna 94 tuli voimaan, juuri äsken kertomastani rakenteesta johtuen oli selvä ympäristöllisesti ohjaava vaikutus, mutta vuoden 97 alusta voimaan tullut lainsäädäntö purki ympäristöohjaavuudesta merkittävän osan pois. Se oli mielestäni suuri tappio Suomen edistykseellisen energiapolitiikan linjalle.

Valitettavasti nyt käsitellyssä oleva esitys ei tätä tappiota voitoksi muuta eikä oikeastaan korjaakaan, koska siinä, missä puun kohdalla tapahtuu pientä parannusta, samanaikaisesti turpeen osalta tapahtuu itse asiassa pientä huonontumista siihen tilanteeseen nähden, mikä asetelma tällä hetkellä vielä voimassa olevassa lainsäädännössä on.

Arvoisa puhemies! Kun otin energiaverojärjestelmän ympäristöpoliittisen ulottuvuuden esille, tein sen nimenomaisesti sen takia, että tiedän, että hallituspuolueiden kansanedustajien piirissä on monia sellaisia kansanedustajia, jotka ajattelevat perusmallin osalta hyvin pitkälti samalla tavalla kuin kerroin oman kantani olevan ja mikä on keskustan kanta ja mikä oli vuonna 94 säädetyn energiaveromallin idea ja ajatus. Toivon, että te omien hallitusryhmienne piirissä ja puitteissa saatte uutta ajattelua ja palautumista ympäristöpoliittisesti järkevämpään veroajatteluun.

Erityisesti kiintyy tässä yhteydessä huomio vihreään eduskuntaryhmään, jossa on monia,

esimerkiksi ed. Pulliainen, joiden uskon ajattelevan pitkälti esittämiäni ajatusten mukaisesti. Mutta huolimatta siitä, että vihreä liitto tuli hallitukseen, hallituksen energiaveroratkaisut ovat menneet huonoon suuntaan eivätkä ympäristöpoliittisesti edistyskellisempään ja ympäristöystävällisempään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökohta, minkä otan esille, liittyy energiaveroratkaisujen suhtautumiseen kotimaisiin energialähteisiin. Jo äsken viittasin siihen, että nimenomaan teollisuuden puun käytön osalta tässä on ihan hyviä ainespuita. Tosin sähköveron korotuksella otetaan pois itse asiassa pitkälti sähkön kuluttajilta se hyöty, mikä puun käytön suosimisella annetaan, mutta tämäkin järjestelynä on kuitenkin parempi näiltä osin kuin nykyinen. Tätä yksityiskohtaa ainakin tämänhetkisen tiedon ja informaation perusteella, mitä asiasta on, voisi kannattaa.

Sen sijaan hankalampi on se, että turpeen, toisen merkittävän kotimaisen energialähteen, kilpailukykyä heikennetään. Ei sen vero paljon nouse, myönnän sen, mutta tilanteessa, jossa useat Euroopan unionin jäsenmaat suosivat oikein kovalla kädellä omien kansallisten energialähteiden käyttöä, olisi voinut toivoa ja toivoisi vieläkin, että myös Suomi toimisi edes kutakuinkin saman suuntaisesti.

Tämä sali tietää varmaan hyvin tarkasti, mille ideoille ja ajatuksille esimerkiksi Saksa on omat energiapoliittiset linjauksensa rakentanut. Saksa, EU:n jäsen, tukee tänä vuonna yli 27 miljardilla Suomen markalla oman kotoisen energialähteensä, ympäristöllisesti niin epäedullisen energialähteen kuin hiilen käyttöä, yli 27 miljardilla Suomen markalla vuodessa; se on huikea tuki. Sen se tekee alupoliittisista syistä, ja sen se tekee oman saksalaisen alan työvoiman työllistämisen nimissä, molemmista näistä syistä.

Tätä taustaa vasten se, että Suomi edes peninkään vertaa oman nimenomaan kotoisen turpeensa verotuksellista asemaa heikentää, ei ole perusteltua, varsinkin kun pitkässä juoksussa, niin kuin tiedetään, ympäristöllisesti turpeen käyttö on verrattomasti ympäristöystävällisempää kuin äsken sanotun kivihien.

Kolmas näkökulma, mihin vielä kajoan, on se, johon sekä ed. Ala-Nissilä että ed. Aula perusteellisesti jo puuttuivatkin: nimenomaan liikenteen veron korottaminen. Nimenomaan alueellisen kehityksen kannalta tämä on yksi ei mikään pitkä naula mutta kuitenkin lisänaula niissä, sanoin, rakennelmissa, jotka heikentävät harvaanasuttujen alueitten menestystä ja kilpailuky-

kyä Suomen sisäisessä aluekehityksessä. Ne ajatukset, mitä edustajatoverini edellä ovat sanoet, ovat tästä syystä kannatettavia.

Arvoisa puhemies! Kun eräin osin kritisoin sitä, mikä hallituksen esitys on, ja puhun sen puolesta, että veroja mainituista lähteistä ei saisi periä, niin kuin hallitus tässä esittää, on paikallaan kysyä, mihin sitten veroa haluttaisiin kohdentaa vai lähteekö keskusta siitä, että voitaisiin yksinkertaisesti energiasta periä vähemmän veroa kuin tällä hetkellä peritään.

Asia toki on vielä auki, koska tarkkoja päätöksiä ei ole myöskään omassa eduskuntaryhmässäni tehty, mutta oma käsitykseni on ensimmäisen ajatukseni mukaisesti, että energiaverojärjestelmän pitäisi rakentua nimenomaan niin, että siinä on hiilidioksidikomponentti, joka rangaistaa paljoa hiilidioksidin käyttöä, ja energiasäätökomponentti. Tästä peruslähtökohdasta käsin ajatukseni on, että nimenomaan teollisuuden osuuden tulisi olla suurempi kuin se näiden ratkaisujen jälkeen, mitä hallitus esittää, on, ja vastaavasti, niin kuin äsken kerroin, kotimaisen energian verottaminen olisi keveämpää, liikenteen polttonesteitten verotus olisi keveämpää. Myös lämmityskustannuksissa tapahtuu sellaista korotusta, jonka suhteen vähintäänkin epäilyn sijaa tällä hetkellä ja tämänhetkisen tietouden perusteella näyttäisi olevan.

Tähän tapaan, arvoisa puhemies, myös meidän mielestämme, siis nimenomaan ympäristöperusteisella verotuksella, on kerättävä ja kerättävissä sitä tarvittavaa verotuloa, mitä valtio tarvitsee. Nyt se kohtaanto kotimainen versus ulkomainen on vähän väärä, aika laillakin väärä, enemmän suosiota kotimaiselle. Nyt tämä järjestelmä on ympäristöllisesti huono, paljon huonompi kuin vuonna 94 voimaan astunut järjestelmä. Kolmas tärkeä pointti on liikenne. Sitä verotettaisiin keveämmin, ja vastaavasti, niin kuin sanoin, teollisuuden osuus voisi olla vähän suurempi.

Ed. Virtanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Hallituksen selonteossa Suomen energiasta strategiasta painotetaan nimenomaan hiilidioksidipäästöjen alentamista ja tässä suhteessa nimenomaan suositaa erityisesti puun ja puupohjaisten polttoainoiden ja maakaasun käytön lisäämistä. Tämä on tietysti erittäin hyvä asia. (Ed. Pekkarinen:

Käytännössä toimitaan toisin!) Tässähän on kaksi kolmesta kevään energiapoliittisesta ja osin budjettiriiheen liittyvästä asiasta toteutettu, joilla on pyritty nimenomaan kotimaisen raaka-aineen, energiapuun, käyttöä lisäämään.

Ensinnäkin taannehtivasti tämän vuoden alusta toteutettiin energiapuun korjuutuen lisäys, 5 ja 10 markkaa kuutiolle — sen vaikutus on 2,5 ja 5 markkaa megawattituntia kohti — sekä sen lisäksi puusähkön sähköveronpalautus, joka ratkaisu on hyvin merkittävä sikäli, että se vaikuttaa noin 6,4 markkaa megawattituntia kohti. Kaiken kaikkiaan on siis tehty, ei pelkästään puhuttu, kaksi konkreettista ratkaisua kotimaisen raaka-aineen ja puuvoiman edistämiseksi, kuten energiapuutyöryhmä, joka asiaa neljän ministeriön yhteisenä aikoinaan selvitti, esitti. Toteuttamatta on metsähakkeen ympäristötukeesitys, siis yksi näistä kolmesta, joka on noin 10 markkaa irtokuutiometriltä, ja sen vaikutus olisi yhteensä jo hivenen enemmän kuin näiden kahden vaikutus, se on noin 12,5 markkaa megawattituntia kohti.

Tämä asia on suhteutettava laajempaan taustaan. Tämä hallitus on tietoisesti pyrkinyt kotimaisten puuvoimaprojektien edistämiseen, ja siihen on oltava tyytyväinen. Nimittäin meillähän on tällä hetkellä saatavissa hakkuutähteistä eräiden arvioiden mukaan 29 miljoonaa kuutiota vuodessa energiapuuta, jolloin suomalaisen energiapuun käyttö voitaisiin jopa kaksinkertaistaa. Nämä mittasuhteet ja vaikutukset tässä ovat todella isoja, eivät pelkästään kansallisesti vaan erityisesti aluepoliittisesti. Nimittäin pelkästään 10 miljoonan kuutiometrin vuotuinen metsähakkeen lisäkäyttö korvaisi tietysti lämmitysöljyä ja tuontipolttoainetta. Säästäisimme valuuttaa, hoitaisimme työllisyyttä, ja se hoitaisi myös hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteen, koska suomalainen polttoteknologia, Pyroflow-kattilat ym., on maailman mitassakin huippuympäristöystävällistä ja täyttää Kalifornian tiukat normit jnp. Aasiassa se on kovasti vientitavaraa. Sen lisäksi työllistettäisiin paitsi rakentamisessa niin metalliteollisuutta myöten luotaisiin kaiken kaikkiaan 7 000 uutta työpaikkaa näillä järjestelyillä.

Tällä hetkellä esimerkiksi Itä-Suomessa käytetään 450 000 irtokuutiota vuodessa metsähaketta ja sen tuotanto ja kuljetus työllistää nyt jo lähes 200 henkeä. Itä-Suomessa on puolenkymmentä voimalaitoshanketta ja parisenkymmentä lämpölaitoshanketta, joissa voitaisiin käyttää metsähaketta. Hankkeisiinhan on varattu Eu-

roopan unionin ohjelmissa 100 miljoonaa markkaa rahaa, mutta hankkeet eivät vain lähde käyntiin, koska metsähake ei ole riittävän kilpailukykyistä, ja toki myös logistiset järjestelmät korjuupuolella vaativat vielä tietysti kehittymistä. Mutta ympäristötuki olisi perusteltavissa uusiutuvien energiavarojen vähäisemmällä päästöillä ja tuotannon paikallisella työllistävyydellä. Tässä suhteessa on toivottava, että asia etenee. Itse asiassa viime viikolla Itä-Suomen puuvoimaprojekti, jonka neuvottelukunnan puheenjohtaja olen, esitti myös ministeri Jouko Skinnarille, että valtiovarainministeriö edistäisi vielä tätä asiaa.

Toinen puoli tätä esitystä on sähköisen raide liikenteen vapauttaminen sähköverosta. Hallituksen esitys on harvinaisen rehellinen. Useastihan hallituksen esitykset perusteluissa vähän liioittelevat. Esimerkiksi liikenneministeriö on meille valtiovarainvaliokunnan liikennejaostossa kovasti kertonut, että nyt joukkoliikenteen maksupaine, arvonlisäverokannan nostaminen 6:sta 8:aan jnp., kompensoituu raidepuolella sähköverokuviolla. Hallitus on tässä liikenneministeriötä rehellisempi, kun se toteaa, että muutoksella korvattaisiin vähäisessä määrin sitä kustannusten lisäystä, joka aiheutuu julkiselle liikenteelle siitä, että julkisen liikenteen arvonlisävero nostetaan ja dieselöljyn valmisteveroa korotetaan.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän johdossa ja valtiovarainvaliokunnan sos.dem. ryhmässä on käyty keskusteluja, ja tulemme eteneeseen tietysti valtiovarainvaliokunnassa muiden hallitusryhmien kanssa siinä, että joukkoliikenteeseen kohdistuvat kustannuspaineet voitaisiin välttää. On ollut virhe, että hallitus on esittänyt joukkoliikenteen arvonlisäverokannan nostamista 6:sta 8:aan. Sillä olisi ollut kaksi vuotta aikaa lykätä tätä, mutta edessähän se olisi ollut, ja turha ehkä taivastella ja taiteilla liikennevaliokunnan lailla, että pudotetaanpas takaisin 8:sta 6:een. Tässä on tehtävä muita järjestelyjä, jotta kustannuspaine puretaan ja joukkoliikenteen asema turvataan. Silloin tulee kyseeseen vaihtoehtoja, joista vain muutama mainitsen ja joita tutkimme. Sellainen on dieselveron poistaminen joukkoliikenteeltä.

Sen kompensoimiseksi ja budjetin tasapainottamiseksi täytyy miettiä muita tapoja, joita on toki olemassa. Pieni, ehkä oikeudenmukainenkin olisi jokin muskeliveneiden vero. (Ed. Ala-Nissilä: Ei riitä!) — Ed. Ala-Nissilän veneeseen taisi iskeä, mutta uskon, että maksukykyä teillä löytyy. Edelleen tietysti voidaan ajatella työmatka-

kustannusten verovähennysten ylärajaa ja alarajaa, joilla voidaan tässä myös pelata.

On tietysti näin, että ed. Ala-Nissilä yllätti minut — yleensä olen kokenut, että jotkut keskustapuoluealaiset ovat syrjäkultmien ja pitkien työmatkojen ihmisiä ymmärtämässä — kun hän puhui ylärajan alentamisesta. Viimeksi toissa iltana olin Suonenjoella ja tapasin siellä hyvin paljon Kuopiossa työssä käyviä ihmisiä. Maaseudulla, edes maaseudun pienissä kaupungeissa, ei ole työpaikkoja noin vain tarjolla. Ihmiset joutuvat varsin pitkiä työmatkoja näinä aikoina tekemään, joten kyllä tässä täytyy myös ymmärtää ylärajakysymystä, (Ed. Ala-Nissilä: Me esitimme korotusta!) koska muutoin tulee eteen se, että autioitetaan kyliä ja muutetaan suuriin maakunnan keskuksiin ja näin edelleen negatiivista väestönkehitystä aluerakenteessa edistetään.

Toinen asia, jota sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on esittänyt, on nimenomaan lyhytaikaisten työsuhteiden vastaanottamiskynnyksen alentaminen ja kuukausikohtaisen työmatkavähennyksen aikaansaaminen, joka olisi varmasti hyvin perusteltua. Kaikkia näitä asioita selvitetään. Omalta osaltamme olemme jo budjetin ryhmäpuheenvuorosta, puheenjohtaja Tuomiojan puheesta, lähtien tätä työtä tehneet ja myös valtiovarainvaliokunnassa jatkamme näitä keskusteluja. Toivomme ed. Ala-Nissilän, joka innokkaasti jo haluaa osallistua talkoisiin, tukevan meidän esityksiämme.

Ed. Kiviniemi: Arvoisa puhemies! Huominen energiapolitiittisen selonteon palautekeskustelu tarjoaa jälleen oivan mahdollisuuden ruotia vähän laajemmin hallituksen kivihiilipainotteista energiastategiaa ja energiaverotusta, mutta haluaisin tässä yhteydessä puuttua nimenomaan liikenteen verotukseen, josta myöskin minä olen saanut hyvin paljon palautetta tämän syksyn aikana.

Valtiohan on kiristänyt polttoaineiden verotusta koko 90-luvun ajan. Viime vuosikymmenen lopussa bensiinin hinnassa oli veroa kolmasosa, mutta kuluvan vuoden alussa jo 75 prosenttia. Ensi vuonna valtio kerää liikenteeltä polttoaineveroa noin 9 miljardia markkaa enemmän kuin vuonna 1989. Tähän saakka liikenteen veroja on korotettu korotusten perään ja odotettu ja odotettu, että kansalaiset nielevät nämä korotukset, mutta kyllä nyt viimeistään ollaan menossa sellaisen rajan yli, jossa sietokyky ylittyy. Eikä pidä myöskään sinisilmäisesti kuvitella, että tällaisten veronkorotusten yhteydessä valtio vain auto-

maattisesti saa lisää verotuloja eikä mikään muu muutu, sillä pitää huomata, että muun muassa polttoaineiden myynti on vähentynyt 90-luvulla jo 4 prosentilla. Tässäkin suhteessa veronkorotuksen raja on nähty.

Nämä veronkorotukset vaikuttavat nimenomaan aluepolitiikkaan ja elinkeinopolitiikkaan ja myöskin työllisyyspolitiikka. Hallitus ja virkamiehet näyttävät unohtaneen sen, että Suomi on harvaanasuttu maa, jossa välimatkat ovat pitkiä ja liikenne- ja kuljetusvirrat ohuita. Polttoaineveron korotus näkyy selvästi myös kansalaisten jokapäiväisessä elämässä elinkeinopoliittisen negatiivisen vaikutuksen lisäksi. Auton omistaja maksaa polttoaineveroa teollisuustyöntekijän keskimääräisen kuukauden nettopalkan verran vuodessa. Ympäristönäkökohdilla on merkitystä, mutta näitä korotuksia ei kyllä pystytä pelkäästään ympäristönäkökohdilla perustelemaan, vaan korotukset ovat selvästi menossa sietokyvyn yli.

Ed. Elo: Puhemies! Ed. Pekkarinen viittasi energiaverotuksen ympäristöohjaavuuteen, ja on totta, että tässä on tapahtunut muutoksia ja eräässä mielessä huonompaan suuntaan, mutta toisaalta on tietysti syytä muistaa se, että energian tuotannon päästöt ovat maiden rajoja ylittäviä. Meillä Suomessahan kävi sillä tavalla, että meille tuotiin Tanskassa hiilivoimalla tuotettua sähköä, kun esimerkiksi Porin suuri hiilivoimala oli poissa käytöstä. Kyllä tässä tietysti tällaiset kansantaloustekijät olivat myös vaikuttamassa. Kyllä meidän päätehtävämme on yrittää vaikuttaa globaalitasolla ja eurooppalaisella tasolla ja sitä kautta sitten päästä parempiin tuloksiin.

Mitä muuten tulee meidän ilmastopäästöihimme, lähinnä hiilidioksidipäästöihin, tästä varmaan keskustellaan enemmän huomenna, mutta tässä yhteydessä haluan todeta, että tämänhetkisten tietojen mukaan Suomessa on rakenteilla tai suunnitteilla uusia kivihiilivoimaloita 2 800 megawatin edestä ja sen lisäksi pari maakaasuvoimalaa. Tämä tietysti tulee merkitsemään sitä, että Suomi ei tule missään tapauksessa yltämään niihin ilmastotavoitteisiin, jotka me olemme asettaneet eduskunnassa.

Ehkä vielä voisi todeta sen, puhemies, että ed. Rajamäki otti esille hyvin mielenkiintoisen verokohteen eli muskeliveneet. Täytyy ihmetellä, kun erään lehtitiedon mukaan valtiovarainministeriön edustaja oli tyrmännyt tällaisen kyselyn, mikä uroteko tämä on. Minusta se on todellinen uroteko. Kyllä, ed. Ala-Nissilä, pitää hyväksyä

se, että muskeliveneitäkin verotetaan. Kyllähän verotetaan paljon ihmisläheimpiäkin asioita. Muskelivene on kuitenkin lähinnä suurituloisten vene, ed. Ala-Nissilä.

Ed. M. Markkula merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V i i t a m i e s : Herra puhemies! Energia-verotuksen uudistamiseksi annettu lakiesitys tuntuu olevan linjassa hallituksen keväällä antaman energiapoliittisen selonteon ja myös talousvaliokunnan mietinnön kanssa, joka huomenna on täysistuntokäsittelyssä.

Tässä erityisesti täytyy kiinnittää huomiota sähkön ja lämmön tuotantoon bioenergian avulla. Käsillä olevan esityksen mukaan puun ja turpeen käyttöä sähkön ja yhdyskuntien kaukolämmön tuotannossa tuettaisiin edelleen, kuten tänäkin vuonna. Se on erittäin hyvä asia, ja sillä on merkittäviä työllisyysvaikutuksia eri puolilla Suomea, erityisesti Itä-Suomessa. Puusta on tullut tätä tukea lukuun ottamatta käytännössä markkinoilla täysin kilpailukykyinen sähkön tuotannon polttoaine. Tätä suuntausta on edelleen tietysti energiaselonteon ja sen pohjalta tehdyn mietinnön mukaisesti jatkettava.

Turpeen osuus on ongelmallisempi osin sen ympäristövaikutusten takia, mutta puun hyödyntämisessä turpeella on tietty tärkeä asemansa. Niillä on jonkinlainen kohtalonyhteys. Ehkä enemmän kuin teknisesti tämä yhteys syntyy hallinnollisesti sitä kautta, että puuta käyttävien pienvoimaloiden ostajat ovat tehneet varsin pitkäaikaisia turpeen ostosopimuksia Vapo Oy:n kanssa.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Turpeen osa hallituksen esityksessä on parempi kuin valmisteluvaiheessa oli syytä pelätä. Lehtitietojen mukaan tästä saa kiittää kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäkeä, että turve pärjasi näin hyvin. Siitä huolimatta minä yhdyin siihen, mitä ed. Pekkarinen, joka nyt on poissa salista, täällä aiemmin turpeesta sanoi. Meillä energiapoliittinen päättämättömyys tuottaa sen epärehellisen tilanteen, että kun ei saada tehtyä suuria ratkaisuja, keksitään jostakin tällaisia ympäristöpoliittisia käsienspesupaikkoja. Turvepoloinen on saanut meillä keskustelussa tämän aseman. Ei oteta huomioon, että kyssä on kotimainen tuote ja sen mukana aluepolitiikka ja työllisyysasiat. Minä en näe mitään syytä, miksi turvetta ei voi-

taisi rinnastaa tukien ja verotuksen osalta puuhun ja puupohjaisiin polttoaineisiin.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Karjalaiselle, jonka puheenvuoroon voi aika pitkälle yhtyä, voi todeta sen, että ministeri Kalliomäkihän on todennut, että turvevoimalat pitää ajaa alas jollain aikavälillä Suomessa. Se on kauppa- ja teollisuusministeriön linjaus.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota siihen, että vihreät puuttuvat täältä eduskuntakeskustelusta vallan. He eivät halua tähän ilmeisesti osallistua. Tällähän siunataan energiaverolinja, jossa ympäristöohjauvutta on kovin vähän ja joka käytännössä suosii hiilivoimalarakentamista. On valitettavaa, että vihreät tällä tavalla laittavat päänsä pensaaseen eivätkä edes osallistu keskusteluun.

Mutta, ed. Rajamäki, kun te puhuitte muskeliveneistä, kyllä minulle tulee mieleen, että teiltä puuttuu itseltänne muskelit muuttaa työmatkoja ja muita matkakustannuksia rasittavaa hallituksen verolinjaa ja sen takia heitetään muskelivene tähän esiin. Ei minulla ole mitään sitä vastaan, jos lähdetään näihin tarroja liimailemaan, mutta eihän sieltä merkittävästi verotuloja tule. Se ei ratkaise tässä kysymyksessä yhtään mitään. Kysymys on siitä, halutaanko energiaverolinjan sisällä toimia niin, että matkakustannusten verorasitusta kevennetään. Siihen olisi täydet mahdollisuudet. On hyvä, että hallituspuolueet neuvottelevat, voitaisiinko tätä linjaa edes jotenkin korjata.

Tämähän, niin kuin sanoin, kolmella tavalla kiristää nyt matkaaajien verotusta: On arvonlisäverotuksen korotus, on bensa- ja diesilveron korotus, on työmatkavähennysten alarajan nosto. Minä, ed. Rajamäki, esitän, että alarajaa pitäisi laskea, kuten SAK:kin on esittänyt, ja ylärajaa pitäisi nostaa. Olen siitä tehnyt usean aloitteenkin täällä ja sitä voidaan hyvin perustella. Se olisi yksi tuloloukun purkamisen asia taas jälleen eduskunnassa, mikäli näin voitaisiin tehdä.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Puhemies! Käväisin huoneessani ja kuulin kuolemattoman jutun ed. Ala-Nissilän suusta, että olisi kauppa- ja teollisuusministeriön linjaus ja että olisin sanonut jossain, että turve jollain aikavälillä ajetaan kokonaan alas. (Ala-Nissilä: Lehdissä on ollut tämän suuntainen ajatus!) — Ehkä on ollut Suomenmaassa sitten. Siellähän niitä kuolemattomia juttuja on. — Mutta varoitaisin uskomasta Suomenmaata kaikissa kohdin,

ed. Ala-Nissilä, taikka sitten olette sekoittanut kivihiilen ja turpeen toisiinsa. Tosin kivihiilen osaltakin tilanne on se, että ei sitäkään voida nolliin ajaa, mutta strategian mukaan kyllä edetään sillä tavalla, että pyrimme ennen kaikkea kaasun roolia voimakkaasti lisäämällä varmistamaan sen, että kivihiilen rooli vastaavasti merkittävästi vähenisi.

Turpeen osalta on sanottu ja linjattu, että suuret investoinnit kannattaa hyödyntää kunnolla loppuun. Se tarkoittaa sitä, että strategia-aikavälillä 25—30 vuotta turpeen rooli tulee olemaan varsin keskeinen. Sen jälkeen jotkut muut kuin me katsovat, mitä esimerkiksi sitten seuraavien 20—30 vuoden aikana tapahtuu. Vielä kerran: turvetta ei olla ajamassa alas. Sen pitäisi kyllä tämänkin lakiesityksen osalta aivan kirkkaana välittyä myöskin ed. Ala-Nissilän tietoisuuteen.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki toi esille sinällään tärkeän asian, että turve säilyy meidän energiapolitiikassamme. Haluan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että energiaverotusesityksen pohjalta ensi vuoden aikana kerätään kuitenkin noin 10 miljoonaa markkaa lisää verotuloja turpeelta, jota tuotetaan kuitenkin hyvin pienellä alueella koko maata ajatellen. Kun otetaan huomioon alueellinen lähtökohta ja samalla turpeen merkitys työllisyyspoliittisena tekijänä, tuntuu erittäin ihmeelliseltä, että edelleen turpeen asemaa kuitenkin heikennetään. Tässä mielessä en voi ymmärtää, että ei voida antaa sitä arvoa turpeelle, mikä sillä kokonaistaloudellisesti esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla on.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäen puheenvuoron johdosta haluan todeta, että verojaostossa kierteli tällainen lehtileike silloin, kun edellisen kerran energiaverasioita käsiteltiin. Voin sen teille toimittaa. Siinä ei ehkä todellakaan käytetty sanontaa, että "ajetaan alas", mutta henki oli kyllä se, minkä osin itsekin sanoitte, että turpeeseen investoimista, ei enää suosita eikä se ole kehittämisen painopistealue, vaan nostetaan puu ja muut energialähteet esille. Kyllä sen lehtiartikkelin henki — lehti ei ollut muuten Suomenmaa, joka on hyvä lehti — oli se, että turpeen kehittämisestä ollaan luopumassa eikä nähdä järkevänä tehdä siihen kehitysinvestointeja. Minun täytyy se lehtiartikkeli kaivaa uudestaan esille, mutta tällaisen puheenvuoron sen lehden mukaan te olitte jossain pohjoisessa käyttäneet.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Puhemies! Turpeen osaltahan tietysti on kaikkien meidän katsottava ympäristövaikutuksia. Siltä osin on erityyppistä palautetta kansainvälisellä puolella. Palaute on meidän mielestäme hyvin hankalalla tavalla yksiviivainen. Turve luokitellaan hiilidioksidipäästöjen osalta ennen kaikkea hyvin hankalaksi polttoaineeksi. Meillä on sitten jonkin asteen tutkimusmateriaalia Silmu-tutkimuksen muodossa, joka antaa parempaa palautetta. Muun muassa näistä syistä turpeen osalta kannattaa jatkossa ennen kaikkea ympäristöpäästöihin liittyvää tutkimustoimintaa viedä eteenpäin, jos vaikka sieltä tulisi posititiivisempaa palautetta, niin että se myös kansainvälisillä kentillä voitaisiin hyväksyä.

Mitä tulee turpeen verohuojennusjärjestelyihin, niin nythän vahvistettiin verohuojennus. Tässä yhteydessä tuli myös sen tyyppistä palautetta, jota joudun osaltani torjumaan, että vaikka turpeelta poistuisi verohuojennus, joka nyt tämän vuoden on ollut jo voimassa, sen kilpailukyky pienissä kattiloissa silti säilyisi. Itse en pitänyt tämän näkemyksen näyttöä riittävän vahvana ja halusin sen tähden voimakkaasti ajaa sitä päätöstä, joka nyt tässäkin lakiesityksessä on, että huojennus turpeen osalta jatkuu. En näe siinäkään toisaalta mitään mieltä, että jokin polttoaine tehdään kilpailukyvyltään ylivoimaiseksi verosubventioiden kautta, vaan on haettava sellaista tasoa, että kilpailuasetelma voi toteutua mahdollisimman hyväksyttävästi mahdollisimman pienillä tukijärjestelyillä.

Ed. E l o : Puhemies! Me tässä ehkä jo ennakkoimme huomista energiakeskustelua, mutta joka tapauksessa, kun ed. Ala-Nissilä totesi, ettei ed. Rajamäellä ja minulla ole oikein muskeleita muuttaa hallituksen linjaa, niin tosiasia on se, että keskustan eduskuntaryhmässä olisi kyllä paljon tehtävissä ja ed. Ala-Nissilä voisi käyttää muskeleita ympäristöllisesti erittäin edullisten asioiden, kuten ydinvoiman, ajamiseen. Tuntuu siltä, että tässä suhteessa, ed. Ala-Nissilä, me kaikki täällä eduskunnassa tarvitsisimme vähän lisää muskeleita, että saataisiin tätä asiaa eteenpäin, koska siinähan meillä olisi ympäristöllisesti ja taloudellisesti eräs parhaista vaihtoehdoista.

Tässä yhteydessä myös otan esille sen, mitä esimerkiksi Pohjois-Suomesta ihmiset tänä päivänä yhä enenevässä määrin esittävät. Useat kunnat ovat valtuuston enemmistön päätöksellä esittämässä sitä, että Ounasjoen lisärakentaminen otettaisiin uudelleen esille. En esitä sitä, mut-

ta tuon tämän ainoastaan esille ja voin todeta, että muun muassa energiapolitiikan neuvostossa torstaina me tätä käsittelemme, koska vesivoimahan, jos sitä lisää saataisiin, olisi ympäristöllisesti paljon parempi kuin esimerkiksi kivihiili tai turve.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! Vielä turpeen ympäristöystävällisyyteen. Erityisesti ministeri Kalliomäki otti tämän näkökulman esille. Minusta olisi erittäin tärkeää, että me saisimme tarkempaa tietoa ihan alueellisesti energian tuotannon ympäristötaseesta, joka olisi pohjana myös veroratkaisuja suunnattaessa jatkossa. Nimittäin olen saanut ihan selvää tutkimustietoa siitä, että jopa kotimaisesti on vaikutettu siihen, että meillä on luotu turpeesta kielteisempi kuva ympäristönäkökulmasta, kuin mitä se todellisuudessa on. Tämän vuoksi olisi erittäin tärkeää ja tarpeellista, että me saisimme rehellistä tietoa, mikä on turpeen kokonaismerkitys myös ympäristönäkökulmasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

20) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion oppilaitoskiinteistöjen luovuttamisesta eräille kuntayhtymille

Hallituksen esitys 195/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 196/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

22) Hallituksen esitys laiksi oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain kumoamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 197/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Muutamia ajatuksia tästä hallituksen esityksestä.

Tämä esitys lienee muodoltaan lähinnä markkinatalouden tuote siinä suhteessa, että kaikki mahdollinen, jopa järkeväkin, ohjaustoiminta pyritään viimeisen päälle purkamaan. Varmasti tähän esitykseen vaikuttavat myös paineet viime kaudelta, kun kyseistä lakia jossain määrin lievennettiin, ne poliittiset paineet, jotka silloin syntyivät lain muuttamiseksi, jopa tämän lain purkamiseksi kokonaan, niin kuin nyt esitetään. Ehkä kolmantena asiana tähän luetteloon kuuluu se, että tästä on maininta hallitusohjelmassa. Näin ollen siinä on suuri muutos ja näköalaero siihen, mikä edellisellä hallituksella näiden asioiden osalta oli.

Kyseessä on niin sanottu maanhankinta-oikeuslaki, joka on vuonna 78 säädetty. Ehkä on syytä sanoa pohjaksi muutama sana tuon lain lähtökohdista silloin, ja ehkä pitää miettiä sitä, miten nuo lähtökohdat ja tarkoitus olisivat nykyiseen nähden muuttuneet.

Silloin ensimmäisenä lähtökohtanaan oli se, että maatalousmaata, nimenomaan peltoa, pyritään suojelemaan niin, että sitä käytettäisiin tuotantokäytössä, nimenomaan maatalouden elinkeinotoiminnassa. Taustalla oli myös kieltämättä hiukan ajatus siitä, että kun maankäyttöä, osto- ja myyntitoimintaa, säädelään, sillä saatetaan olla, niin kuin jossain määrin olikin, hintakehitystä ohjaava vaikutus.

Toinen asia, mikä tähän liittyy, oli silloin ainakin se, että tämä katsottiin tilakoon kannalta erääksi rakennepolitiikan keinoksi. Katsottiin, että pellon käyttöä ja peltoa ylipäätään voidaan ohjata tarkoituksenmukaisemmin, samaten metsän osalta. Silloin ajatusmalli oli sen tyyppinen, että meillä syntyisi elinkelpoisia metsätiloja, joille olisi syytä myös metsää ohjata.

Kolmanneksi on se, että kun tietyillä alueilla, melkein päi koko Suomessa, maatilan tuotto syntyy pellon ja metsän yhteistyöstä, tuota tilakokouaisuutta voitaisiin kohentaa ja elinkelpoisuutta tätä kautta parantaa.

Samaten silloin hiukan ajateltiin ja eräs lähtökohta oli se, että tällä on ohjausvaikutus siihen, että maatilojen pirstoutumista, pienien määrän-

alojen myyntiä ja muuta, voitaisiin ohjata ja jopa estää, sillä pirstoutuminen metsänomistuksen osalta nimenomaan lisää kustannuksia ja hankaloittaa monia asioita, jotka hyvin tiedämme.

Ohjausvaikutuksena haluttiin myös toisaalta katsoa asian toista puolta niin, että voitaisiin vapaita markkinoita ohjata, että metsät eivät siirtyisi vähitellen ennen muuta metsäyhtiöiden omistukseen ja hallintaan.

Mikä on ollut tämän lain todellisuus? Se lienee ollut se, että siihen asetettiin odotuksia paljon enemmän, kuin mitä tapahtui. Kuviteltiin, että sillä on merkitystä ja vaikutusta. Oman kokemukseni pohjalta sanoisin, että tällä oli hyvin suuri välillinen vaikutus, joka itse asiassa maaseudun kannalta kuitenkin pitkällä tähtäimellä oli ja on minun mielestäni ollut positiivinen. Toinen asia, mikä tähän liittyy, on se, että se ajatusmalli ja toive, mikä liittyi peltokauppojen ohjailuun, on toteutunut varsin vähäisesti. Koko todellisuus on ollut enemmän puuttamista tai ohjauksen mahdollistamista metsäkaupoissa, tarkoitan metsämaakauppoja tietysti.

Kun lakia sitten yhteiskunnan kehittyessä hiukan lievennettiin, oliko se 94 vai 95, kun sitä alueellisesti tehtiin, voidaan todeta näin muutama vuosi tuon muutoksen jälkeen, että kuitenkin tämä laki on toiminut senkin jälkeen varsin hyvin.

Arvoisa puhemies! Tämän lain on valmistellut maa- ja metsätalousministeriö, ja se menee täältä maa- ja metsätalousvaliokuntaan. Perusteet, joita hallitus käyttää lain purkamisen perusteluina, ovat pääosaltaan muita kuin maatalouteen tai maatalouspolitiikkaan liittyviä perusteita. Itse asiassa vaikuttaa siltä, että siihen ovat vaikuttamassa enemmän, jos rivien välistä lukee, yleiset syyt.

Minun mielestäni olisi tärkeätä joka tapauksessa selvittää valiokunnassa muutama asia, jotka tähän liittyvät, nimenomaan kun on kysymys maa- ja metsätalousmaasta. Ne muutamat asiat tässä haluaisin luetella.

Ensinnäkin, miten tämä purkaminen tukee hallituksen rakennepolitiikkaa? Käsitykseni mukaan hyvin heikosti. Jos rakennepolitiikkaa todella halutaan ohjata siinä mitassa, kuin ministeriön tarkoitus nyt on, hyvinkin voimakkailla toimenpiteillä — niihin sen paremmin tässä pureutumatta — tämän lain purkamisen kautta vaikutus on minun mielestäni päinvastainen.

Toinen asia, jota kannattaisi selvittää hyvinkin tarkkaan, on se, mikä arvioidaan tulevaisuudessa siksi siirtymäksi, joka tässä tapahtuu ni-

menomaan metsämaan osalta muille, maaseudun ulkopuolisille, käytän tämmöistä sanontaa, ihmisille. Todennäköisesti jossain määrin tämä edesauttaa sitä. Ennen muuta se edesauttaa sitä, että yhtiöt, jotka näitä maita ostavat monestakin eri syystä, mielellään metsämaata itselleen hankivat.

Kolmas asia on metsämaan pirstoutuminen, ja käsitykseni mukaan tässä voi käydä myös niin. On syytä selvittää, miten paljon pirstoutumista ja pienten metsäkappaleiden myyntiä ja muuta vastaavaan tapahtuu, mistä ei sinänsä voi sanoa, että se olisi kovin väärä tapahtuma, mutta jos ajatellaan rationaalista metsätaloutta, niin kyllähän kustannuksia ilman muuta merkittävästi tulee lisää.

Neljäs asia tähän liittyen on se, että jos tämä laki nyt puretaan, niin ymmärtääkseni valtion mahdollisuudet edesauttaa omaa toivottavaa rakennkehitystään vähenevät. Mahdollisuudet puuttua asioihin tai edes vähäisesti ohjata rakennkehitystä ovat aika lailla pienemmät kuin nykyisen lain voimassa ollessa.

Ehkä viides asia on se, mitä haittaa tällaisesta ohjaavasta toiminnasta valtiovalan taholta erityisesti on ollut. Käytännön kokemuksesta en muista omalta alueeltani Pirkanmaalta esimerkiksi kovinkaan monta ongelmallista tapausta, joista ei keskustelujen ja neuvottelujen kautta olisi voitu sopia. On ollut itse asiassa positiivista, että niistä asioista on voitu keskustella ja neuvotella etukäteen.

Tämän lain purkamisen perusteena hyväksyn sen aika selkeästi hallituksen esityksessä olevan seikan, että tämä aiheuttaa byrokratiaa ja hallinnollista työtä, oliko se nyt kolmen virkamiehen verran, niin siellä muistaakseni todettiin. Se on aika hyvä taloudellinen peruste, mutta senkin tämä esitys huomioiden olisi voinut korjata sillä, että olisi lakia väljennetty sillä tavalla, että se olisi ollut eräänlainen tarkistusmenettely niin, että yhä edelleen kauppakirjat kaupanvahvistajien kautta tulisivat nykyisiin työvoima- ja elinkeinokeskuksiin ja siellä niitä tarkkailtaisiin ja ne tulisivat rekisteriin. Näin ollen voitaisiin myös seurata sitä, kuka näitä kauppvoja tekee ja miten maa- ja metsätalousmaa ohjautuu. Silloin olisi myös mahdollisuus puuttua asiaan ohjaamalla tai mahdollisesti uusilla tarvittavilla lainsäädännöllisillä toimenpiteillä.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Maanhankintaoikeuslain kumoaminen on asia, joka on keskusteluttanut ja puhuttanut pitkään. Se on

ollut pitkään arvostelun kohteena, eräänlaisena rälssilakina, jossa maatalouden ulkopuoliset ihmiset ja metsäalan ammattilaisetkaan eivät ole voineet hankkia metsämaata. Sitä on käytetty myös hyvin paljon verukkeena, kun todella on haluttu pitää maa maatalousyrittäjien käsissä.

Laki oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata tuli voimaan vuoden 1979 alusta. Tavoitteena oli turvata viljelijäväestön asema kiinteistökaupoissa estämällä maa- ja metsätalousmaan siirtyminen muuhun käyttöön silloin, kun maa on sopivasti käytettävissä maaseutuelinkeinolain mukaan tilakoon suurentamiseen. Näin tavoite on asiassa ollut.

Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tutkielma, Veera Airikin tutkielma marraskuulta 1991 toteaa näistä kysymyksistä seuraavaa: "Näyttää siltä, että lakia sovellettaessa hallintoviranomaiset ovat olleet taipuvaisia tiukempaan lain tulkintaan kuin tuomioistuimien, että maa tulisi useammin käytettäväksi tilakoon suurentamiseen. Muun muassa asumisvelvoitteen osalta on noudatettu muiden Pohjoismaiden kaltaista ankaraa tulkintaa, samoin maa- ja metsätalouteen perehtyneisyyden osalta. Erimielisyyttä on vallinnut myös siitä, milloin alue voidaan sopivasti käyttää lisäalueeksi etäisyytensä puolesta."

Jätin asian suhteen ja myös asian käsittelyn kiirehtimiseksi hallitukselle kirjallisen kysymyksen Juankoskella tapahtuneesta tulkinnasta, jossa metsäalan ammattilaiselta evättiin metsänhankinta mielestäni aivan keinotekoisesti. Vaikka hallituksen esityksen antamispäivänä päivätty ministeri Hemilän vastaus selittelee asian oikeellisuutta ja harkinnan paikkansapitävyyttä, tosiasiain kuitenkin korostivat sitä, että kyseessä oli väliintulo, jolla haluttiin estää metsäalan ammattilaisen metsänhankinta, jota kautta hän olisi halunnut todella koulutettuna henkilönä siellä ammattiaan harrastaa.

Hyvä on se tietysti, että Hemilän vastauksen loppuosassa samana päivänä, kun hallituksen esitys annetaan, todetaan: "Hallitus yhtyy kysymyksessä esitettyyn näkemykseen maanhankintaoikeuslain vanhentuneisuudesta. Kun lailla ei enää voida katsoa olevan oleellista merkitystä sen yhteiskunnallisen tavoitteen kannalta, jota varten se alun perin säädettiin, ei lain voimassaoloa ole pidettävä perusteltuna."

Vaikka eräät seikat ovat tietysti myönteisiä perusteluita ajatellen esityksen vaikutuksia, kuten se, että Kehittämisrahaston varoja säästyy ehkä 4–6 miljoonaa muihin rakennepoliittisiin tar-

koituksiin tai 3–5 henkilötyövuotta työvoimaa ja elinkeinokeskusten muihin tehtäviin, asiaa on perusteltava nimenomaan siltä pohjalta, että maatilojen koon kehittämiseen ja maatalouden kehittämiseen ei tämä laki vanhentuneena enää ole mikään ratkaisu. Meillä on tehty ja tehdään koko ajan minusta paljon tärkeämpiä mutta paljon kyseenalaisempiakin ratkaisuja. Viittaan A- ja B-alueiden korkeihin tukitasoihin ja niihin ratkaisuihin, joita siellä sovelletaan, joilla on heijastusta koko maatalouden kehitykseen, samoin kankeihin tulkintoihin C-alueen osalta ja varojen riittämättömyyteen pitkässä juoksussa sen tilakoon kehityksen ja maatalouden elinvoimaisuuden kannalta, jota muun muassa kotieläintuotanto tarvitsee.

Tässä suhteessa pidän järkevänä, että laki kumotaan ja mahdollistamme todella myös metsänomistuksen ja maanomistuksen vapaammin tässä maassa. Toivon, että sillä on myönteisiä vaikutuksia myös juuri metsätalouden harjoittamiseen. Nythän on näin, että kun on selvitelty muun muassa puun saatavuuteen liittyviä kysymyksiä, ei metsän myymättömyyttä selitä niinkään enää pirstoutuminen vaan metsänomistajien ikääntyminen. Jopa kaupunkilaismetsänomistajat ja alan koulutuksen saaneet metsänomistajat saattavat olla keskimääräistä parempiakin metsän hoitajia ja myyjiä. Heihin myös iskevät monessa tapauksessa taloudelliset, kuten työttömyydestä johtuvat, seuraukset, jotka hyvin nopeasti johtavat metsän myyntihalukkuuksiin.

Tässä yhteydessä on tullut esille monia kysymyksiä siitä, millä tavalla tämä aikaansaa metsänomistajille, niin sanotuille maatalousyrittäjille, ongelmia. Ne ovat monesti liioiteltuja, ja niihin liittyy juuri rälssiajattelua.

Mutta sen sijaan mielestäni asiallista pohdintaa kaipaavat nimenomaan pelot metsäteollisuuden liittyvistä uhista. Sanoisin, että siinä on sekä uhkia että mahdollisuuksia. Pitäisin hyvin tärkeänä sitä, että metsäteollisuus, joka toimii alueella, omistaa alueella myös puuvaroja. Totta kai me tiedämme, että metsänomistaja, joka tuottaa vain omiin kantohintoihinsa, toivoisi, että metsäteollisuus ei omistaisi yhtään tukkia vaan joutuisi kaikki neuvottelemaan ja olemaan jopa vähän järjestäytyneen metsänmyyjäpuolen sanelunkin kohteena. Kysymys on siitä, että maassa on saatava myös raaka-ainetta, ilman että tulee häiriötä talouteen ja työllisyyteen varsinkin tulevassa, uusien uhkienkin maailmassa. Viittaan mahdollisiin Emu- ym. tilanteisiin. Tässä suh-

teessa metsäteollisuuden metsänomistus on eräässä suhteessa myös turva. En minä jaksa uskoa, että metsäteollisuus pystyy ja pyrkii sellaiseen metsänomistukseen, jolla olisi niin suuria vaikutuksia, että se järkyttäisi asiallista puunhankintaa tai että se edes pystyisi itselleen turvaamaan raaka-aineet.

Sen sijaan minusta voidaan pohtia kuitenkin myös toisinpäin, esimerkiksi Ruotsin JFL:n 5 §:n sisältämiä säännöksiä. Muissa Pohjoismaissa on tältä osin esimerkiksi puutavarayhtiöiden osalta säädetty erikseen, että mikäli tällaisen yhtiön maanhankinta koskee pääasiassa metsää, jonka puutavaraa se tarvitsee, on lupa edellä mainittujen säädösten estämättä aina myönnettävä. Ruotsissa on esimerkiksi tällainen lähtökohta. Mutta siihen sääntöön on kuitenkin kaksi poikkeusta, jotka ovat minusta mielenkiintoisia. Nopeasti istunnon asiaan valmistautuessani löysin nimittäin nämä poikkeukset. Ensimmäinen on se, että jos alueen seudun olosuhteet huomioon ottaen olisi oltava paikallisen luonnollisen henkilön omistuksessa ja käytössä, ei lupaa saa myöntää. Mielenkiintoinen tulkinta, mitä se tarkemmin sanottuna on. Onko se esimerkiksi matkailuun tai johonkin muuhun tällaiseen liittyvät pyrkimykset? Myös poikkeuksena olisi sellainen tilanne, jos alueen tulisi olla jonkin muun sellaisen juridisen henkilön omistuksessa, joka jo harjoittaa seudulla työllisyyden kannalta merkittävää metsäteollisuutta.

Vertailua tehdään siis Ruotsissa — tämän hulan tuoda esille, koska sitä on myös maa- ja metsätalousvaliokunnan ja eduskunnan pohdittava — myös metsäyhtiöiden kesken. Aluepoliittiset näkökohdat ovat ratkaisevia. Tältä osin tämä mielenkiintoinen näkökulma varmasti tulee myös pohdittavaksi täällä sinänsä tärkeän lain kumoamisen yhteydessä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Maaseudun elinvoiman säilyttäminen on hyväksytty myös tämän hallituksen toimintalinjaksi ainakin, jos uskomme maatalouspoliittisen työryhmän linjauksia. Tätä taustaa vasten niin sanotun maanhankintalain kumoaminen kokonaisuudessaan tuntuu hieman ristiriitaiselta.

Maanhankintalain ohjausvaikutus on ollut hyvin merkittävä ainakin meille itäsuomalaisille,

ja uskon, että näin on osittain Keski- ja Pohjois-Suomessakin. Yhtiöiden metsänhankinta alueella on ajoittain ollut hyvin suurisuuntaista, ja nyt, kun myös Metsähallitus on hallituksen tahdosta myymässä maitaan, saattaa tulla kaupan niin suuria metsäalueita, että yhtiöt ovat ainoita reaalisia ostajia näille maille ja sitä kautta yksityiset metsänomistajat ja maatilat jäävät auttamattomasti kaupan laajuuden takia ulkopuolelle.

Pientilavaltaisessa Itä-Suomessa metsän merkitys myös maatiloille on hyvin merkittävä. Jos tavoitteena edelleen pidetään maaseudun asuttuna pitämistä, ei lakia kokonaisuudessaan pitäisi kumota. Kustannusten määrässä, josta on todettu, että suunnilleen kolme henkilötyövuotta nykyisin laki vaatii ihmistyötä, ei ilmeisesti merkittäviä säästöjä tulla saamaan, koska en usko, että yhtään työpaikkaa tämän takia tullaan jättämään täyttämättä.

Mielestäni lain käsittelyssä tulisi miettiä sitäkin mahdollisuutta, että lain rajausta niihin hehtaareihin, joista kauppoja tehdään, voitaisiin korottaa sille tasolle, että normaalin maanomistajan metsänhankintaan sillä ei enää olisi kumoistakaan merkitystä, mutta voitaisiin suurempia metsäkauppoja tarkastella.

Toiseksi näkisin, että pitäisi miettiä mahdollisuutta jättää työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoille mahdollisuus käyttää Make-ran varoja maan välittämiseen silloin, jos joku maanomistaja tarjoaa maata myytäväksi maaseutuosastoille. Aina ei lähinaapureillakaan henkilökemia toimi niin hyvin, että metsä olisi tarjolla lähinaapurille, jolle se voisi olla hyvin merkittävä lisä toimeentulon turvaajana. Tätä kautta saattaisi olla, että maaseutuosastot toimisivat ikään kuin välimiehenä. Samoin tilarakenteen kehittymisen kannalta näen, että on hyvin merkityksellistä, että mahdollisuus lisämään hankintaan etenkin itäisessä Suomessa pienillä tiloilla edelleen säilyisi.

Valiokuntakäsittelyssä varmasti lakia pohditaan hyvin tarkoin, ja toivon, että siellä löytyy keinoja osien tästä laista säilyttämiseksi edelleen.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! Niin sanottu maanhankintalaki on ollut voimassa lähes 20 vuotta, vuodesta 1979 alkaen. Kun laki säädettiin, tarkoitus alun perin oli varsin hyvä, koska sillä pyrittiin edistämään tilakoon suurentamista, maatilojen elinkelpoisuuden parantamista ja sitä kautta myös edesauttamaan sitä, että maaseutu pysyisi entistä paremmin asuttuna. Lakiahan on muutettu useaan otteeseen, ja

tällä hetkellä se on voimassa vielä Keski-, Itä- ja Pohjois-Suomessa. Etelä-Suomen alueellehan laki ei enää ulotu.

Kun alun perin myyjän ja ostajan välisiin maa- ja metsäkauppoihin vaadittiin maatalouspiirin lupa, oli raja maa-alueelle 2 hehtaaria. Nyt alueen on oltava yli 10 hehtaaria. Laki kaiken kaikkiaan on mielestäni menettänyt hyvin paljon merkitystään, oikeastaan lähes kokonaan, koska viime vuonna, vuonna 96, vain 21 tapauksessa koko maassa maanhankintalupaa ei myönnetty. Keski-Suomen maatalouspiirissä kahdessa tapauksessa maanhankintalupapäätös oli kielteinen. Toisessa tapauksessa oli kyseessä yli 1 000 hehtaarin maakauppa erään vakuutusyhtiön ja metsäyhtiön välillä. Niin kuin ed. Komi äsken totesi, voitaisiinkin ehkä ajatella mahdollisuutta, että tällaisiin suuriin yhtiöitten välisiin kauppoihin vielä voitaisiin lakia soveltaa. Todettakoon, että kaiken kaikkiaan Keski-Suomessa ratkaistiin 220 tapausta, joista vain kaksi oli kielteisiä, joten hyvin paljon myös turhaan byrokraatiaan tällä hetkellä vielä kuluu virkamiehiltä aikaa asioitten ratkaisemisessa.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että laki on nyt aikansa elänyt. Se puuttuu ostajan ja myyjän sopimusvapauteen, eikä sillä muutenkaan ole enää tänä päivänä käytännön merkitystä. Hallituksen esitys näin ollen on mielestäni hyväksyttävissä niin, että laki kumotaan myös niiltä maamme alueilta, joilla se on vielä voimassa. Ymmärrän hyvin joidenkuiden keskustan edustajien puheenvuoroja siinä, kun he pelkäävät, mitä tämä laki saattaa maatalousväestölle aiheuttaa. Mutta mielipiteeni on, että nämä pelot ovat ylimitoitettuja.

Ed. Holopainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a l l i : Arvoisa rouva puhemies! Länsisuomalaista ja satakuntalaista ei hirvittävästi liikuta eikä pelota, koska kyseessä on itäsuomalaisten ja pohjoissuomalaisten asia enemmältikin. Kuitenkin kun tätä keskustelua kuunteli, niin jonkin verran joitakin kommentteja.

Ensinnäkin, mikä merkitys tällä muutoksella saattaa olla puumarkkinoihin? Kun ed. Rajamäki totesi, että viljelijät ovat haluttomia myymään, niin monet tutkimukset, joita on tehty, selkeästi osoittavat, että maatalousmetsänomistajat myyvät säännöllisesti vuodesta toiseen riippumatta siitä, mikä on markkinahintataso, ja taas muut

omistajat enemmälti odottavat ja panttaavat, odottavat hintahuippuja ja hyödyntävät markkinahinnat tällä tavalla. Tämän vuoden osaltahan yksityismetsistä teollisuus ostaa puuta ilmeisesti noin 50 miljoonaa kuutiometriä, joka on kaikkien aikojen ennätys. Koskaan aiemmin tämän kaltaista määrää ei ole saatu.

Alleviivaten uskon niihin perusteluihin, joita ed. Vuorensola esitti, nimenomaan itä- ja pohjoissuomalaisen maatalouden rakennepolitiikan osalta, jos tämä nyt tällä tavalla toteutuu, koska kyseessä on alue, missä tilat ovat suhteellisen pieniä. Jos tämä nyt tällä tavalla vapautuu, potentiaalisia ostajia yksityiset ihmiset eivät voi olla, vaan potentiaalisia ostajia ovat yhtiöt, jotka kykenevät ostamaan tuhansia ja taas tuhansia hehtaareja. Metsähallitukselle on asetettu tavoite myydä valtion metsää tietty määrä, jotta kyetään maksamaan luonnonsuojelualueista kertyvät velvoitteet. Ilmeisesti tämän johdosta laki pitää kumota, jotta avautuu mahdollisuus yhtiöille ostaa taas näitä alueita tuhansia ja tuhansia hehtaareita, niin kuin aiemmin totesin.

Edelleen ed. Rajamäki totesi, että nyt esimerkiksi metsäammattilaiset tai ne piirit, jotka maatalouden ulkopuolella ovat harjoittaneet metsätaloutta joko yrittäjinä tai jotenkin puun korjuussa mukana olleina, eivät ole voineet ostaa. Ainakaan minun tietooni ei ole tullut tapauksia. Hyvin harvoin tätä lakia on käytetty hyväksi, ja hyvin harvialukuisia ovat ne tapaukset, jolloinka tämä este on syntynyt. Kun on ensin ostanut alle 2 hehtaarin alueen, niin sen jälkeen on voinut todeta, että on jo olemassa metsäomaisuutta, ja se on avannut sen portin, että mahdollisuus lisäalueen ostamiseen on ollut. Eli kaikilla, jotka ovat halunneet ostaa, tämä mahdollisuus on ollut.

Toivottavasti, jos niin onnettomasti käy, että laki tullaan kumoamaan, kuitenkin jonkinlainen etusijajärjestys tulee olemaan ja niillä tahoilla, joilla kysymys on elämiseen liittyvästä asiasta aluetalouden kannalta, on jonkinlainen etusija ostomahdollisuuksissa, kun tämän kaltaisia suuria metsälöitä tulee myyntiin. Ehkä niitä voitaisiin myydä myös pienempinä osina ja pienempinä paloina, jotta yksittäiset metsänomistajat voisivat olla mukana tekemässä tarjouksia ja mahdollisesti ostaa ja tällä tavalla olla kehittämässä tilarakennettaan ja varmistaa sitä, että jatkossakin voisi elää ja asua sillä maaseutualueella, minne aikanaan pirtti ja tupa on rakennettu.

Minäkin hartaasti toivon, että valiokunnassa tähän asiaan sillä tavalla voitaisiin perehtyä, että

ne epäkohdat ja osittaiset luulot, joita olemassa on, huomioon voisi ottaa ja saataisiin aikaan sen kaltainen kokonaisuus, joka palvelee tasavertaisesti myös itäistä ja pohjoista Suomea.

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Lyhyesti kommentoiden.

Ed. Rajamäki puheenvuorossaan hiukan vähätteli mahdollisuutta saada ostaa, sanotaan nyt: vähän ensisijaisesti, metsäomaisuutta ja maaomaisuutta maataloille. Oma käsitykseni on se, että jos näitä toimia vähänkin voidaan ohjata, samalla kertaa voidaan vahvistaa maatilayritysten omavaraisuutta — omaisuuspohjaa, vakavaraisuutta, luottoarvoa — ja se voi toimia puskurina silloin, kun sitä tarvitaan. Tämä näkökulma taloudellisesti katsoen on aika keskeinen nimenomaan yrityksessä itsessään, ei pelkästään maataloilla vaan tietysti kaikissa muissakin yrityksissä.

Toinen asia on metsänomistuskysymys ja Ruotsin-malli. Siitä on ehkä syytä todeta, että Ruotsissahan tilanne on aivan toisen tyyppinen kuin meillä. Siellä metsäteollisuuden omistuksessa on huomattavasti enemmän metsämaata kuin Suomessa, taitaapa olla noin kaksinkertainen määrä.

Eräs ongelma metsänomistuksessa jatkossa tulevat olemaan, kun tätä kehitetään tähän suuntaan, tietysti ne, jotka eivät suoranaisia metsäyhtiöitä ole: säätiöt, seurakunnat, teollisuuden omistamat omaisuusyhtiöt ja muut vastaavat. Miten niihin suhtaudutaan tässä yhteydessä, ja miten hallintaa tai valvontaa niiden osalta tultaisiin toteuttamaan?

Tämän lain purkamisella on erittäin suuri ja keskeinen vaikutus maaseutuun ja nimenomaan maaseudulla, ja, juuri niin kuin ed. Kalli totesi, minunkin käsitykseni mukaan Itä- ja Pohjois-Suomessa, mutta siihen pitää lisätä myöskin keskinen Puu-Suomi.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Kun tämä hallituksen esitys tuli käsiin, niin halusin tutkia, mitkä ovat perustelut tälle esitykselle. Perusteluista ei tosiasiassa löydy selkeää linjaa. Ainoa ymmärrettävä peruste on henkilöresurssien vapautuminen muihin aluehallinnon tehtäviin. Mutta mielestäni tämä ei kyllä riitä tämän lakiesityksen hyväksymiseen. Pitää hyvin tarkoin pohtia, onko todella nyt oikea aika luopua tällaisesta maa- ja metsätalouden rakennepoliittiseen lainsäädäntöön kuuluvasta ohjauskeinosta. Mielestäni ei sille kyllä perusteluja hallitus ole esittänyt.

Keski-Suomessa ja Itä-Suomessa erityisesti metsien merkitys on suuri, ja tämä vapauttaminen saattaa hyvinkin nopeasti johtaa siihen, että yhtiöitten ostohalut lisääntyvät ja toisaalta maaseudulla elinolosuhteiden heikkeneminen johtaa siihen, että myyntihalukkuutta on pakkotilanteessa. Silloin tämä johtaa siihen keskittymiseen, joka ei ole suomalaisen maaseudun ja koko kansantalouden kannalta mielestäni edullinen eikä kannatettava. Tämä ohjauskeino on edelleen syytä pitää.

Arvelisin, että on myös mahdollisuuksia luonnonsuojelualueiden osalta yksityisten kanssa käydä paremmin neuvotteluja, jos tällainen lainsäädäntö on voimassa. Mutta ennen kaikkea maaseudun ja maatalousmetsäalalla toimivien kannalta tämä on syytä harkita hyvin tarkkaan, ja en pidä tätä loppuun astikaan mietittynä sillä tavalla, että voisin olla lopuksi tuke-massa.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Lain kumoamisen perusteluina on hyvin vahvasti käytetty myös sitä, että tämän merkitys on ollut vähäinen, koska maanhankintalupien kautta on evätty hyvin harvoja kauppia. Kuitenkaan mielestäni tämä ei kerro kokonaisuudessaan tämän lain merkitystä, sillä ennalta ehkäisevä vaikutus on ollut hyvin merkittävä, eli kun tiedetään alueella, että maanhankintalupa tarvitaan, jo kauppia suunniteltaessa on valmistauduttu siihen ja tehty kaupat sen mukaisesti. Sitä kautta lain merkitys on huomattavasti suurempi kuin näiden lupien epäämisen kautta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

23) Hallituksen esitys laiksi maatalouden tutkimuskeskuksesta

Hallituksen esitys 198/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

24) Hallituksen esitys laiksi alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 199/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

25) Hallituksen esitys laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 200/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

26) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 201/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

27) Hallituksen esitys yksityisten alojen lyhyitä työsuhteita koskevan eläketurvan uudistamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 202/1997 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L ö v : Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Föreliggande proposition är efterlängtat. Det har stått klart för var och en att det snabbt ökade antalet kortvariga arbetsförhållanden bättre måste komma till uttryck i såväl sociallagstiftningen som i reglerna om pensionskyddet. Bl.a. har svenska folkpartiet i sitt nya partiprogram beaktat problematiken.

Käsiteltävänä oleva esitys on enemmän kuin tervetullut. Jokaiselle asioita seuraavalle on jo pitemmän aikaa ollut selvä asia, että nopeasti lisääntynyt lyhytaikaisten työsuhteiden määrä on otettava paremmin huomioon sekä sosiaalilainsäädännössä että eläketurvassa. Muun muassa Rkp on uudessa puolueohjelmassaan huominnut tämän ongelmakokonaisuuden.

Nyt ehdotetaan siis, kuten on sovittu, että myös kuukautta lyhyemmät työsuhteet sekä ne, joissa kuukausiansio jää alle tietyn rajan, saatetaan eläketurvan ja näin ollen myös työeläkevakuutusmaksun piiriin. Lähtökohta on, että mak-

su maksetaan ja eläkettä karttuu jokaisesta ansaitusta markasta.

Tämä on ok, mutta samalla, puhemies, itse asiassa pahenee toinen ongelma. Tämä koskee sitä tosiseikkaa, että alle 23-vuotiaana tehdystä työstä ei vanhuuseläketurvaa kartu. Kun tiedämme, että niin sanottujen pätkätöiden tekijöistä noin kolmannes on alle 23-vuotiaita, tulee yhä vaikeammaksi selittää kysymyksessä olevaa ikärajaa eläkkeen karttumisen osalta. Miksi maksaa työeläkemaksua, jos eläke ei kartu?

Den föreslagna lagändringen om kortvariga arbetsförhållanden är alltså ok. Men samtidigt, talman, förvärras egentligen ett annat problem. Det rör det faktum, att arbete som utförs av personer under 23 år inte beaktas som grund i ålderspensionsskyddet. När vi vet att av dem, som gör s.k. snuttjobb, är cirka en tredjedel under 23 år blir det allt svårare att förklara ifrågavarande åldersgräns vad gäller grunden för pensionen. Varför betala pensionsavgift om det inte inverkar på pensionen?

Ministeri Mönkäre on vastauksessa eräaseen ed. Tahvanaisen ym. tekemään kirjalliseen kysymykseen muun muassa viitannut siihen, etteivät työmarkkinaosapuolet ole katsoneet aiheelliseksi ryhtyä toimenpiteisiin alle 23-vuotiaiden tilanteen osalta. Eihän tämä voi olla esteenä, varsinkin kun muutenkin silloin tällöin on syytä epäillä, että järjestöjen kantoja ohjaavat muut kuin heikoimpien ryhmien intressit.

Vakavammin otettava näkökohta on tietysti ikärajan poistamiseen liittyvät kustannukset ja niin sanottuun yhteensovittamiseen liittyvät seuraukset. Laskelmia on esitetty, mutta näitä on nyt tarkennettava ja koko asia on tämän lakiesityksen johdosta saatava aivan uuteen keskusteluun. Sen verran tämä esitys nostaa esille oikeudenmukaisuuteen ja nimenomaan ikään liittyviä kysymyksiä.

Edellytän ja uskon puhuvani koko ryhmäni puolesta, että valiokunta ottaa kysymyksen alle 23-vuotiaiden eläketurvan karttumisesta vakavaan keskusteluun, kun tätä lakiesitystä käsitellään. Jos toimenpiteisiin ei ryhdytä, siihen on joka tapauksessa löydettävä paljon kestävämmät perustelut kuin tähän asti.

Ed. E l o : Puhemies! Ed. Lövin tavoin haluan toivottaa tervetulleeksi tämän lakiesityksen ja todeta samassa yhteydessä, että tämä on tietysti esitys, joka on sopusoinnussa sosialidemokraat-

tisen puolueen ja myöskin ammattiyhdistysliikkeen vaatimusten kanssa, eli että kaikista työsuhteista kertyy eläkettä. Siinä suhteessa uskon, että koko eduskunta on iloinen tästä asiasta.

Mutta kiinnitän aivan samaan asiaan huomiota kuin ed. Löf. Se koskee alle 23-vuotiaiden työeläkemaksua, josta ei kerry vanhuuseläkettä. Siitä on tehty tosiaan ed. Löfin mainitsema kysely, ed. Tahvanaisen kysymys, ja lisäksi on tehty muitakin kirjallisia kysymyksiä tältä vuodelta. On mielenkiintoista nähdä — väittäisin: lähinnä virkamiesten — perusteluja, joilla he pyrkivät puolustamaan sitä, minkä takia alle 23-vuotiailta kerätään työeläkemaksuja, mutta heille ei kerry työeläkettä ennen kuin 23 vuoden iässä. Usein puolustetaan sillä esimerkiksi, että vastikkeeksi nämä nuoret kuuluvat työkyvyttömyyseläkkeen piiriin. Linaan erästä vastausta. Se on kirjalliseen kysymykseen n:o 806: ”Työkyvyttömyys ja kuolema voivat kohdata myös nuoria ihmisiä, joten kysymyksessä esitettyä vaihtoehtoa alle 23-vuotiaiden eläkemaksuista vapauttamisesta ei voida pitää perusteltuna.” Minusta joskus olisi syytä tosiaan meidän kansanedustajien oikein tuoda, niin kuin nyt haluan tuoda, naurettavaan valoon nämä virkamiesten vastaukset. (Ed. Aittoniemi: Minähän olen yrittänyt!) — Minä tiedän, ed. Aittoniemi on tehnyt hyvää työtä. — Meidän kansanedustajien kaikkien yhteinen intressi on, että virkamiesten työnä laaditut vastaukset todella olisivat asiallisia. Miten kukaan järkevä ihminen voi kirjoittaa tällaisen lauseen, että ”työkyvyttömyys ja kuolema voivat kohdata myös nuoria ihmisiä”, ja tällä perusteella sanoa olevan välttämätöntä, että työeläkemaksu kuitenkin peritään. Ed. Huuhtanen, joka oli edellisen sosiaali- ja terveysministeri, ehkä voisi kertoa, mitä siellä ministeriössä oikein ajatellaan tästä. Minusta tämä kerta kaikkiaan ei terveeseen järkeen mahdu ollenkaan. Jos joku sattuu invalidisoitumaan ja tulemaan työkyvyttömäksi tai jopa kuolemaan alle 23 vuoden iässä, kun hän on työpaikalla, eiköhän ne yhteiskunnan kustannukset pystytty hoitamaan, vaikkei sitä työeläkemaksua perittäisikään.

Edelleen samassa vastauksessa todetaan: ”Työnantajille saattaisi olla edullista ottaa työhön alle 23-vuotiaita, jolloin huomattava osa palkkauskuluista säästyisi. Tästä mahdollisesti aiheutuisi vaikeuksia yli 23-vuotiaiden työllistymiselle ja myös työsuhteiden pilkkomiset saattaisivat nykyisestääänkin lisääntyä. Seurauksena olisi myös työnantajien ja työntekijöiden työeläkemaksujen kohoaminen yli 23-vuotiaiden kohdal-

la useiden vuosikymmenien ajaksi, koska esitetystä vaihtoehdosta syntyvä rahoitusvaje olisi perittävä muilta kerättävillä vakuutusmaksuilla.”

Ensinnäkin jos katsotaan kansantaloudellisesti, on aivan selvää, että alle 23-vuotiaat tulisivat parempaan asemaan, jos heidät vapautettaisiin työeläkevakuutusmaksusta. Minun mielestäni se olisi täysin perusteltua. Esimerkiksi syyskuun tilaston mukaan meillä on alle 24-vuotiaista 48 000 suomalaista ilman työtä. Koska minä pidän varsinkin nuorten useita kuukausia, ehkä vuodenkin, kestänyttä työttömyyttä erittäin vaarallisena nuoren kannalta, nuoret olisi jopa saatettava parempaan asemaan kuin aikuisväestö. Minusta tässä olisi erittäin oiva keino saada nuoret parempaan asemaan ja työllistymään. Olen aivan varma, että se olisi kansantaloudellisesti järkevämpää kuin se, että nuoret ovat ehkä peitetyt työmarkkinatoimenpiteiden piirissä, jolloin heitä koulutetaan, kun työtä ei ole tarjolla, tai he ovat jossain työharjoittelussa jne. Se, että he työllistyivät luonnollisella tavalla, kun työeläkemaksut poistettaisiin heidän osaltaan, olisi suuri kansantaloudellinen etu myöskin. Aivan varmaan kansantalouden kannalta voitettaisiin tässä, koska työttömyysturvamaksut ja yleensä sosiaaliturvamenot alenisivat. Sen takia, rouva puhemies, minä myöskin olen valmistautumassa siihen, että teen lakialoitteen tästä asiasta, koska minusta tämä asia pitää kyllä eduskunnassa saada kuntoon, niin kuin ed. Löf sanoi.

Valiokunta voi tietysti mietinnössään asiaan puuttua, mutta en usko, että valiokunta kuitenkaan pystyy varsinaisesti lakiesitykseen suoraan muutos tekemään. Mutta joka tapauksessa tämä on erittäin tärkeä asia. Niin kuin ed. Löf totesi, se liittyy myöskin oleellisesti pätkätöiden eläketurvaan, koska, niin kuin hän totesi, kolmasosa pätkätöiden tekijöistä on alle 23-vuotiaita. Sillä on erittäin suuri merkitys heidän kannaltaan.

Ed. Räsänen: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin pidän tämän lakiesityksen peruslinjaa hyvänä, koska se parantaa yhä yleistyvän työkentelytavan, pätkätöiden, eläketurvaa. On mielekästä, että tukitaan sellainen porsaanreikä, jota keinotellen on voitu käyttää hyväksi ja välttää työntekijöiden eläkekustannuksilta. Kuitenkin puutun tässä esityksessä kahteen asiaan: ensinnäkin siihen sisältyvään kotitaloustyöntekijöiden asemaan ja toiseksi siihen, mikä ei sisälly esitykseen mutta mikä siinä minunkin

mielestä tulisi olla, eli alle 23-vuotiaiden tilanteeseen.

Kotitaloustyön kannalta esitys on mielestäni epäonnistunut ja täysin ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia helpotettaisiin. Mielestäni tässä yhteydessä tulisi muistaa kotitaloustyön erityislaatu. Kotitaloudet eivät hyödy liikevoitoin teettämästään työstä, eikä niitä tulisi käsitellä samalla tavoin kuin muuta liiketoimintaa.

Kotitalouksillahan on nykyisin mahdollisuus maksaa pienestä kotityöstä 8 000 markkaan saakka ilman ennakonpidätystä. Velvollisuutena on ainoastaan tehdä vuosi-ilmoitus verottajalle maksetusta palkasta. Vakuuttamisvelvollisuus eläkkeiden suhteen puuttuu kotitalousalan työstä, jos ansio jää alle 1 135 markkaan kuukaudessa. Mielestäni, jos ajatellaan pienimuotoista siivous- ja lastenhoitoapua tai kodin kunnostustöitä, tilanne on tällä hetkellä kohtuullisen järkevä ja on edistänyt lainkuuliaisuutta kotitalouksissa, etenkin tämä 8 000 markan raja.

Jos hallituksen esitys menee tällaisenaan läpi myös tältä osin, esimerkiksi koululaiselle maksetusta viikonlopputyöstä, vaikkapa 100 markan lastenhoitopalkasta, on jatkossa pidätettävä Esiintyvien taiteilijoiden eläkekassaan menevä TAEL-vakuutusmaksu ja tilitettävä se sekä työnantajan oma TAEL-vakuutusmaksu seuraavan kuun 20 päivään mennessä. Pienistä maksuista tilitettävät eläkemaksut saattavat olla jopa pienempiä kuin pankin ottama palvelumaksu, mikä varmasti vähentää kotitalouksien maksu-motivaatiota. Kaiken lisäksi pientä viikonlopputyötä tekevän alle 23-vuotiaan nuoren oma eläke ei edes kartu näistä maksuista, joten hänenkin on vaikea motivoitua maksamaan näistä pienistä lisäansioista vakuutusmaksua, joka ei häntä hyödytä.

En ymmärrä lakiesityksen perusteluja, että Taiteilijoiden eläkekassaan maksamisessa vakuutustekniikka olisi yksinkertaisempi ja helpompi kotitalouksien lyhytaikaisissa työsuhteissa, niin kuin väitetään. Päinvastoin TAEL-maksu tulee työnantajan tilittää kuukausittain, kun sen sijaan TEL-maksut, joiden piirissä kotitaloustyö nykyisin on, ilmoitetaan vakuutusyhtiöön ja sieltä voidaan lähettää esimerkiksi keran vuodessa työnantajalle lasku, jonka hän sitten maksaa.

Jos kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia todella haluttaisiin helpottaa, niin mielestäni pienimuotoisen työn tulisi olla tiettyyn rajaan saakka vapaa sekä verojen että vakuutusmaksun

pidätyksestä. Kotitaloustyönantajan kannalta olisi kaikkein järkevintä ja ymmärrettävintä, että sama 8 000 markan raja koskisi sekä veronpidätystä että vakuutusmaksunpidätystä. Jos vuosi-ansiot jäävät tämän alle, ei tarvitsisi pidättää näitä kumpaakaan.

Mielestäni esitys on pahasti ristiriidassa myös hallituksen aikaisempien kotitalouksien työllistämisen tukemiseen pyrkineiden esitysten kanssa ja myös sen tavoitteen kanssa, että pyrittäisiin vähentämään kotitalouksissa pimeän työvoiman käyttöä. Olen vakuuttunut siitä, että jos esitys tällaisenaan etenee valiokunnassa eikä siihen tehdä mitään muutoksia, ani harva omantunnonarka yksilö tulee näitä maksuja maksamaan ja näin lainkuuliaisuus kodeissa rapautuu entisestään.

Vielä mielettömämpää on mielestäni se monimutkainen byrokratia ja maksuviidakko, jonka hallitus on nyt kokonaispakettina luomassa niin sanotusti tukeakseen kotitalouksien työtä. Ensin pidätetään joka markasta vakuutusmaksu ja tilitetään se vakuutusyhtiölle kuukausittain, sitten maksut voidaan kokeilualueilla Etelä- ja Pohjois-Suomen lääneissä vähentää verotuksessa aina 5 000 markkaan asti vuodessa. Jos halutaan tukea ja jos joka tapauksessa viime kädessä verovaroin tuetaan eläkevakuutuksia, miksei voitaisi ottaa valtion kassasta suoraan tuota maksua ja siirtää sitä eläkekassoihin työnantajan tekemän vuosi-ilmoituksen perusteella? Miksi kotitaloudet pakotetaan ottamaan selvää monimutkaisesta maksujärjestelmästä, jonka yksityiskohdista eivät edes kansanedustajat ole perillä niiden keskustelujen perusteella, joita olen tässäkin talossa käynyt.

Ilmeltelen tätä syvästi, koska tavoite on ollut aivan päinvastainen: Tavoite on ollut vähentää vaikeaselkoista monelle luukulle maksamista. Kaiken lisäksi toimitaan eri tavoin eri alueilla Suomessa, mikä vielä tätä järjestelmää sekoittaa. Väitän, että valtaosa kotitalouksista ei ilkeyttään tai rikollismielisyyttään maksa pieniä palkkoja ja palkkioita pimeästi, vaan yksinkertaisesti sen vuoksi, että erilaisten maksujen hoitaminen on tehty hankalaksi. Takavuosina se on ollut hyvin hankalaa, nyt sitä on tilapäisesti helpotettu, mutta näyttää siltä, että se tullaan jälleen tekemään hyvin hankalaksi.

Itsellänikin on ollut täysi työ pysyä ajan tasalla niiden muutosten ja erilaisten maksujen suhteen, joita omassa kotitaloudessani olen maksanut esimerkiksi lastenhoitotyöstä tai kodin kunnostukseen liittyvistä töistä. Kun aikoinaan ryh-

dyin ottamaan näistä maksuista selvää, ei löytynyt sellaista virastoa, josta olisi osattu kootusti kertoa kaikki kotitaloustyönantajan velvoitteet. Eri virastoihin soitellessani kävi ilmi, että olen outo kummajainen näitä kysellessäni, koska yleensä kotiaavussa asiat hoidetaan pimeästi. Maksuja on maksettava lääninverovirastolle, kuten verot ja sosiaaliturvamaksu tietyn rajan ylittävistä palkoista, eläkekassoilta eläkevakuutusmaksut ja työttömyysvakuutusmaksut, vakuutuslaitokselle työtapaturmavakuutusmaksut ja työntekijän henkivakuutusmaksut. Jos kotitaloustyönantaja saa tukea työvoimahallinnolta tai lasten yksityisen hoidon tukea, hän joutuu tekemään tukihakemukset ja kuukausittaiset selvitykset työvoimatoimistoon ja Kelaan. Lisäksi tarvitaan kunnan sosiaalitoimelta hakemuksesta hyväksyntä yksityisen hoidon työsopimukselle. Maksuviidakko on erittäin monimutkainen tällä hetkellä kotitaloustyönantajan kannalta.

Etenkin nuorta työntekijää kohtaan esitys on epäreilu, koska hän joutuu maksamaan vakuutusmaksun, jota hän ei voi edes kotitaloustyönantajansa tavoin vähentää verotuksessa ja joka ei hänen eläkeittänsä kasvata. Tuskin häntä lohduttaa se tieto, että se menee Esiintyvien taiteilijoiden eläkekassaan kokonaispottia kasvattamaan.

Mielestäni valiokunnan tulisi vakavasti tutkia kotitalouksien osa tässä esityksessä. Pitäisin järkevimpänä jättää kotitalouksien kohdalla voimaan tämänhetkinen eläketurvasäädöstö. Toinen vaihtoehto olisi luoda työnantajan eläkemaksuille joko vuosittainen 5 000 markan katto, joka vastaa sitä summaa, minkä työnantaja voisi kuitenkin kokeilualueilla vähentää verostaan, tai sitten 8 000 markan katto, jolloin se olisi yhtenevä ennakonpidätysrajan kanssa.

Kuten mainitsin, alueellisesti tämä esitys on ongelmallinen. Kotitalouksien eläkekassalle menevät maksut saadaan vähentää Etelä- ja Pohjois-Suomessa mutta ei Länsi- ja Itä-Suomen lääneissä, joissa eletään toisenlaisen kokeilun aikaa. Siinäkin mielessä pitäisin viisaana, että nyt ei kesken kokeiluajan ryhdyttäisi kotitalouksien sosiaalivakuutusvelvoitteita muuttamaan, että nähtäisiin ensin kokeilun tulokset.

Tässä aihepiirissä toinen asia, josta haluan itsekin muuttaman kommentin sanoa, liittyy nuorten työntekijöiden asemaan, joka on pitkään ollut epäkohta eläkelainsäädännössämme ja joka olisi todellakin tullut tässä yhteydessä korjata. Ennen 23-vuotispäiväänsä nuori työntekijä on tehnyt keskimäärin töitä 3,5 vuotta eläkevakuutusmaksuja maksaen hänen oman eläke-

turvansa siitä kuitenkaan karttumatta. Eräs ratkaisuhan olisi kokonaan poistaa 23 vuoden ikäraja kertymiseltä, mutta tämä kuitenkin lisäisi jossain määrin eläkekustannuksia. Sitä paitsi tutkijoiden mukaan jo vuonna 94 keskimääräinen eläkeprosentti oli 58 prosenttia eli siis hyvin lähellä 60 prosentin tavoitetasoa.

Itse kiinnitin huomiota myös siihen, että nuorten työllistyminen on edelleenkin hyvin vaikeaa. Vaikka hallitus on jossain määrin onnistunut yleistä työllisyysastetta kohentamaan, niin nuorten kohdalla työttömyysaste on jämähtänyt hyvin sitkeästi paikoilleen eikä hallituksen työllisyysohjelma ole ilmiselvästikään purrut nuorten työttömyyteen lainkaan, vaan työttömyys on 23 prosentin luokkaa.

Työeläkevakuutusmaksujen poistaminen alle 23-vuotiailta pienentäisi osaltaan nuorten työllistämisen verokiilaa ja johtaisi työllistämisen lisäksi myös nuorten itsensä aktiivisempaan työnhakuun. Alle 23-vuotiaiden palkkasumma oli vuonna 95 esimerkiksi TELin piiriin kuuluvasta työstä 3,5 prosenttia. Vakuutusmaksujen poistuminen heidän osaltaan ei merkittävällä tavalla vaikuttaisi eläkejärjestelmien rahoitustasapainoon. Mielestäni todellakin tässä yhteydessä olisi tullut muuttaa tämä epäkohta, ja itse olen tästä asiasta valmistellut lakialoitteen, jonka aion vielä tänään jättää eduskunnan kansliaan. Mutta varmasti on ihan hyvä, jos lakialoitteita tulee puolelta ja toiselta, jotta saataisiin tähän asiaan korjaus.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Se, että patkätöitä kartuttavat eläke-etuuksia, on hyvä asia. Mutta tapa, jolla sosiaaliturvan lainsäädäntöä kehitetään ja epäkohtia korjataan, ei tällä kertaa ole parhaiten onnistunut, aivan niin kuin ed. Räsänen ja myös hallitusryhmien edustajat ovat kertoneet. Tässäkin tapauksessa, kun käytännössä lähdetään soveltamaan tätä asiaa, uskon, että on monta monta tilannetta, joissa niin työnantaja kuin myös työntekijä ihmettelevät, kuinka alle kuukauden pituiset työsuhteet vakuutetaan eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain mukaisesti. Tämä tieto varmasti on hämmentävä.

Se, että yhteinen, poliittisista puolueista riippumaton tahto sosiaaliturvan selkeyttämiseen on tosiasia, ei kyllä nyt tässä tilanteessa parhaalla tavalla realisoidu. On varmasti tärkeää, että ymmärrämme sosiaalietuuksien rahoituksen välttämättömyyden. Uskon, että edelleenkin palkkanauhaa lukiessa useimmille suomalaisille on

eräänlaista hepreaa, mitä kokonaisverotus sinänsä sisältää. Kuitenkin olisi hyvä, että ymmärtäisimme heti alusta pitäen, kun menemme työelämään, miten eri tilanteissa ehkä työkyvyttömyyden, eläköitymisen, tullessa kohdalle etuus on rahoitettu.

Täällä on erityisesti ihmetelty, miksi alle 23-vuotiaiden työeläkemaksut eivät kartuta eläkettä. Tämä ihmettely on täysin perusteltua. Olisin toivonut, että kun tässä sivutaan hyvin paljolti juuri nuoria työntekijöitä, asia olisi hallituksen puolelta pohdittu ja luotu siihen kokonaisratkaisu, joka olisi ollut ymmärrettävä ja hyväksyttävä. En tiedä, onko paras mahdollinen tapa etuuksien karttumisen ja rahoituksen kannalta se, että alle 23-vuotiaat vapautetaan kokonaan maksusta. Itse ymmärrän, että kaikki tehty työ, myös nuorena tehty työ, on arvokasta ja siitä on luonnollista odottaa myös eläke-etuuden karttumista. Olipa asia puolin tai toisin, joka tapauksessa niin se ei voi eikä saa jatkua, että maksuja maksetaan ja siitä ei kuitenkaan maksujen maksaja hyödy.

Tässä on vähän samanlainen tilanne kuin hallituksen mielestäni täysin väärässä virhearviossa niiden eläkeläisten kohdalla, joiden kohtalona on nyt menettää vuosituhannen yli pohja-osaetuuttaan, vaikka he ovat maksaneet koko ikänsä kansaneläkemaksua. Se oli hallituksen virhearvio. Muistaakseni ed. Vehkaoja oli jossakin tiedotusvälineessä olleen tiedon mukaan todennut myös hallitusryhmän edustajana, että näin on. Vahvistan sen tältä paikalta ja näen, että se oli hyvin typerää politiikkaa. Kun tämä tiedetään, on myös alle 23-vuotiaiden asia yhtä tärkeä arvioitavaksi, ja nyt sen olisi voinut tehdä.

Ed. Elo pohti aivan oikein, miten voisimme nuoria ihmisiä työllistää. Omassa maakunnassani esimerkiksi nuorten työttömyys liikkuu 36 prosentin paikkeilla ja tilanne on todella huono. Mutta on myös aivan selvästi yliarvioitu ja -korostettu palkan sivukuluja. Työllistämisessä ne eivät ole niin suuri ja tärkeä este, kuin hyvin laajalti esitetään. Se osa, joka menee sosiaaliturvaetuuksien rahoitukseen maksuina, on kaikista sivukuluista vain vajaat puolet tai puolen luokkaa. Mielestäni tämä asia pitäisi huomata, kun puhutaan jatkuvasti palkan sivukulujen muodostamista työllistämisen esteistä. Ei sosiaaliturva ja sen rahoitus ole kuitenkaan niin iso mörkö kuin helposti kuvitellaan. Sivukulujen suhteen olisikin mietittävä, mitkä muut palkkaan liittyvät sivukulut olisivat sellaisia, että niistä voitaisiin luopua kuitenkin varmistamalla, että se kes-

kitaso, mikä meillä eurooppalaisessakin vertailussa sosiaaliturvan suhteen on, voidaan säilyttää.

Toivon, aivan niin kuin ed. Löf, että asian käsittelyn yhteydessä sosiaali- ja terveysvaliokunta käy keskustelua, tutkii mahdolliset lakialoitteet, jotka asian yhteydessä tullaan jättämään, ja mietitään asian hoito niin, että sosiaaliturva selkeytyisi tältä osin, saisi ymmärrettävämmän muodon, saisi hyväksyttävyyttä rahoituksen suhteen, kaikin puolin saisimme parempaa sosiaaliturvapolitiikkaa kuin tähän asti.

Ed. V o k k o l a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Mielenkiinnolla kuuntelin opposition puheenvuoroja, varsinkin entisen sosiaali- ja terveysministerin puheenvuoroa, kun nämä asiat kuuluivat hänen rooteliinsa edellisen hallituksen aikana. Minun mielestäni nuo linjaukset olivat kyllä osittain aika mielenkiintoisia ja hyviä, mutta tietenkin ihmettelen, miksi näin viisaita ajatuksia ei silloin toteutettu, kun oli selkeä mahdollisuus hallituspuolin paikalta niitä asioita hoitaa. (Ed. Huuhtanen: Ei kaikkia asioita voi yhdellä kerralla hoitaa!) — Mutta nämä näytävät olevan nyt erittäin tärkeitä asioita, ja minun mielestäni ne olivat yhtä tärkeitä ja nuorten asema oli ihan samanlainen edellisinkin hallituksen aikana kuin nyt, ei yhtään sen parempi.

Ongelmia tässä tietenkin on, mutta tietysti tuntuu vähän valitettavalta ja pikkuisen kyyniseltä, kun kuuntelin myös ed. Räsänen puheenvuoroa erittäin tarkkaan, jos tässä laissa ei nähdä mitään hyvää. Pitäisi nämä asiat rehellisesti tunnustaa, että meidän epätyypilliset työsuhteemme ovat räjähdysmäisesti kasvaneet. Näissä talouskasvun olosuhteissa ei varmasti moni, en ainakaan minä, olisi odottanut, että kuitenkin epätyypillisten ja lyhyiden työsuhteiden kirjo kasvaa koko ajan. Tulee väkisininkin sellainen ajatus mieleen, että ei ole halukkuuttakaan niin sanottuihin pysyviin työsuhteisiin, vaan pelätään ilmeisesti sitä, että talouskasvu ei jatku tällaisena, tapahtuu jotain. Tai sitten on opittu vähän liian paljon edellisestä lamasta, ja se kohdistuu näihin ihmisiin, jotka näissä työsuhteissa toimivat. Sen takia minusta on erittäin hyvä, että lainsäädäntöä tältä puolelta on parannettu. Meillä on vuosilomakorvausten ja sairausajan palkan osalta lyhyissä työsuhteissa muutoksia tapahtunut. Ilman muuta tämä epätyypillisten työsuhteiden osalta on tärkein lakiesitys, puhutaanhan kuitenkin ihmisten eläketurvasta.

Ainut rehellinen tapa yrittää saada epätyypillisiä ja niin sanottuja pätkätoita vähennettyä on se, että sosiaali- ja työsuhteturvaa pystytään lainsäädäntöitse parantamaan niin, että ne tulisivat kilpailukykyisiksi ja oikeudenmukaisiksi kaikkia muitakin työsuhteita ajatellen. Ei ole oikein, että lainsäädäntö- ja sopimusteitse on niin sanotusti kahdenlaisia työsuhteita, niin kuin tällä hetkellä on, mikä selkeästi näkyy olevan myös kilpailuetu erälle yrityksille. Tässäkin salissa hyvin voimakkaasti puhutaan, että paikallista sopimista pitää lisätä. Olen periaatteessa aivan samaa mieltä, mutta paikallinen sopiminen tuo toisella puolella tällaisia työsuhteita, jotka ovat selkeästi näkyvillä, eikä tässä ole mitään tolkkua eikä järkeä. Sen takia nämä asiat pitää hoitaa lainsäädännön kautta.

Epätyypillisten ja lyhyiden työsuhteiden tilastointihan näkyy myös käytännössä: On oltu erittäinkin huolestuneita siitä, että vaikka talouskasvu jatkuu ja työllisyys on parantunut, silti verotulot eivät kasva. Yhtenä syynä ovat myös tällaiset työsuhteet ja niistä maksettavat palkat, jotka vaikuttavat myös verotuloihin.

Lakesityksen sisältöön en sen kummemmin mene, kun tämä on kaikkien luettavissa. Mutta on erittäin hyvä myös, että samalla kun puhutaan lyhyistä työsuhteista, puhutaan myös niin sanotuista pitkistä työsuhteista, jotka ovat kuitenkin alle kuukauden pituisia kertajaksoina. Näidenkin osalta eläkettä kerrytetään. Peruslinja on aivan oikea niin että eläketurvaa jatkossa kertyy kaikista työsuhteista silloin, kun palkkatyössä ollaan. Tämä on oikea suunta.

Totta kai tähän on jäänyt ja jää vielä paljon porsaanreikiä, jotka pitäisi hoitaa. En ollenkaan kiistä sitä, etteikö alle 23-vuotiaitten työntekijöiden eläketurvassa ole ongelmia ja asia pitää pyrkiä hoitamaan jatkossa kuntoon niin, että oikeudenmukaisuus myös nuorten osalta pystytään turvaamaan. On kuitenkin rehellisesti tunnustettava, että tämä on aimo harppaus eteenpäin siitä, mikä nykyinen lainsäädäntö lyhyissä työsuhteissa on.

Ed. Elo: Puhemies! Ensinnäkin on helppo yhtyä ed. Vokkolaisen näkemykseen, että tämä on merkittävä harppaus eteenpäin, josta on paljon keskusteltu ja sovittu, ja myös siihen, kun hän totesi, että tämä estää lain kiertämisen. Olen itse tuonut esille esimerkkinä turkulaisen Ravintola Extran, joka kierrätti työntekijöitä yrityksestä toiseen ja yritti näin välttää sosiaaliturvamaksua. Tämä laki tulee omalta osaltaan

estämään tämän laatuksen hämärän yritystoinnin.

Mitä tulee ed. Huuhtasen puheenvuoroon siitä, onko alle 23-vuotiaiden vapauttaminen työeläkemaksusta paras keino, niin kyllä se minun mielestäni on. Totta kai toinen mahdollisuus on, että edelleenkin maksetaan työeläkemaksua ja siitä kertyy myös vanhuuseläkettä. Mutta vaikka ed. Huuhtanen vähän vähättelee sivukulujen merkitystä, hyvin usein varsinkin yrittäjät sanovat, että sivukuluilla on suuri merkitys. Kuten totesin, virkamiesten laatimassa vastineessa todetaan, että työntekijät joutuisivat eri asemaan, jos nuoret työntekijät vapautettaisiin työeläkemaksuista.

Lopuksi, rouva puhemies, haluaisin todeta vielä sen, että yksi tärkeä keino sosiaaliturvakustannusten alentamiseen on se, että luovutaan suurista etuuksista. Usein puhutaan ylisuurista työeläkkeistä, korkeimmista työttömyyspäivärahoista ja sairauspäivärahoista. Esimerkiksi viimeisin uudistus oli se, että korkeimpia sairauspäivärahoja nostettiin ja alempia laskettiin. Ei tällaista kukaan voi hyväksyä.

Lopuksi, puhemies, totean, että esimerkiksi Ruotsissa sosialidemokraattinen hallitus on aikanaan pistänyt työttömyyspäivärahoille katon. Minusta se on oikeata politiikkaa. Siihen meidän pitää Suomessakin päästä.

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Ed. Vokkolainen kysyi, miksi viime vaalikaudella ei uudistuksia tehty. Ed. Vokkolainen, ehkä panitte eduskunnan ulkopuolelta merkille, että murros oli varsin raju nimenomaan viime vaalikaudella ja tarvittiin voimavaroja asioihin, jotka olivat silloin akuutteja ja ajankohtaisia, eikä näihin asioihin, joihin nyt keskustelussa puutummme, silloin ollut niin paljon aikaa käytettävissä. Viittaan vain siihen, että jo edellisellä vaalikaudella virkamiesten ja valtiovarainministeriön kanta oli, että pohjaosaa olisi eläkeläisiltä pitänyt leikata. Se pystyttiin torjumaan, ja siihen liittyy aivan sama ongelma: Eläkeläiset olivat maksaneet kansaneläkevakuutusmaksua, ja kuitenkin etuus heiltä ollaan nyt ottamassa vuosi kerrallaan pois.

Mitä tulee sivukuluihin, niin kun työnantajien kanssa keskustele ja kertoo, mistä kaikesta sivukulut koostuvat, he ymmärtävät asian hieman paremmin. Yleinen arvio siitä, että työnantajat suhtautuvat sosiaaliturvan rahoitukseen kielteisesti, ei toki aina pidä paikkaansa. Kyllä ymmärtämystä pohjoismaiselle hyvinvointimallille laajalti on ja siitä ollaan myös valmiita maksamaan.

Mitä tulee siihen, ymmärtääkö tämä hallitus kotona tehtävää työtä, sen verotusta ja siihen liittyviä maksuja, tässä näkyy tämän logiikan hyvin huono ymmärtäminen. Ei tässä mitään uutta sinänsä ole.

Ed. Tiusanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Olin: Rouva puhemies! Käsitteistö varmasti jatkossa kaipaa täsmentämistä, mikä on ”tyypillinen”, mikä ”epätyypillinen” työsuhte, mutta lakiehdotus on ehdottomasti parannus nykyiseen. Kuten ed. Vokkolainen totesi, juuri epätyypilliset työsuhteet, siten kuin tässä ne käsitellään, ovat lisääntyneet varsin voimakkaasti.

Kun ed. Huuhtanen totesi, että palkkojen sivukulut eivät ole kovin suuri este työllistämislle, niin toteaisin, että ainakin itselläni on toisenlaisia tietoa tästä asiasta ja se perustuu aivan käytännön haastatteluihin, pienyritystien suunnalta saatuu tietoon.

Haluaisin myös kiinnittää huomiota siihen, arvoisa puhemies, että laki on valmisteltu hyvin nopeassa aikataulussa, mikä edustaa hallituksen taholta hyvää hallintokäytäntöä. Lyhty 4 -työryhmä jätti nimittäin muistiossaan tämän esityksen aivan toukokuun lopulla, ja nyt esitys on jo eduskunnan käsittelyssä. Tällaista rivakkuutta tarvitaan. Tällä voidaan myös turvata se periaate, että ansiotulosta kertyy eläketurvaa.

Ed. Elo sanoi aivan oikein, että esitys toteutuessaan on myös puskuri harmaan talouden harjoittamiselle. Tähänhän hallitus pyrkii, että harmaa talous voidaan poistaa.

Ed. Elo: Puhemies! Lopuksi haluaisin korjata eräitä käsityksiä, joita edustajat Räsänen ja Huuhtanen ovat esittäneet nuorten työttömyydestä.

Kun olen tehnyt lakialoitteen siitä, että alle 25-vuotiaiden työttömyys katkaistaisiin aina sadan päivän jälkeen, joka lakialoite tulee perjantaina käsittelyyn, niin siinä totean sen, että 90-luvun alussa ennen laman alkua maassa oli 20 000 alle 25-vuotiaasta työttömänä. Luku nousi kuusinkertaiseksi vuoteen 95 mennessä Ahon hallituksen aikana johtuen lamasta varmasti pääasiassa. Rouva puhemies, kuten totesin, tämän vuoden syyskuussa luku oli 48 000. Kieltämättä suuri osa on varmasti työvoimapolitiittisten toimenpiteiden, kuten koulutuksen, piirissä, mutta joka ta-

pauksessa hallitus on kiinnittänyt voimakasta huomiota siihen, ja se on eräs suurimpia ongelmia. Sen takia olen edelleen sitä mieltä, että alle 23-vuotiaiden osalta ehkä tärkeintä olisi vapauttaa heidät työeläkemaksusta ja sitä kautta pyrkiä parantamaan heidän asemaansa työmarkkinoilla.

Ed. Laine: Arvoisa rouva puhemies! Minä jos kuka tiedän näistä pätkätöistä. Minä olen 35 vuotta tehnyt pätkätöitä ja kaikki minun soitto-kaverinikin ovat tehneet. Viimeisen Eläketurvakeskuksesta saamani tilaston mukaan minulle on kertynyt eläkettä — en minä viitsi sitä summaa sanoa — todella vähän, eli työnantajat ovat jättäneet kyllä maksamatta aikaisemmin aika paljon näitä eläkemaksuja. Viime vuosina vasta on eläkettä kertynyt, kun laki on tullut kunnolla voimaan.

Minä tein aikoinaan lakialoitteen työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain 3 §:n 2 momentin kumoamisesta eli se 6 810 markan vuosiansioraja poistettaisiin kokonaan. Se suunnilleen puolitettiin. Se on nyt 3 582 markkaa. Se on hyvä parannus. Se on erittäin hyvä. Tämä laki yleensäkin minun mielestäni on hyvä, ja tällaista lisää, koska esimerkiksi muusikot ja muut taiteilijat joutuvat tässä maassa tekemään pelkästään pätkätöitä.

Ed. Huhtanen: Rouva puhemies! Vielä varmuuden vakuudeksi ilmoitan, että se, että pätkätyö tuottaa eläke-etuutta, on hyvä asia. Siitä me olemme varmaan tässä salissa kaikki yksimielisiä. Se, mistä olemme varmasti vähän erimielisiä, koskee sitä, miten tämä toteutus on tapahtunut ja onko se siinä linjassa, josta hallitus ilmoittaa suuriäänisesti, että on pyrkimys selvästi selkeytettyyn ja ymmärrettävään sosiaaliturvaan. Siinä suhteessa erityisesti kotitaloustyö, kotona tehty työ, ei ole tämän hallituksen vahvoja alueita. Siinä on ollut hyvin kummallisia kokeiluja, jotka tulivat esille ed. Räsänen puheenvuorossa. Mutta toivotaan, että jo seuraavan hallituksen aikana tämä tilanne selkeytyy ja saamme sellaisia edistysaskeleita, joita yleisesti odotetaan.

Sivukuluista myös haluan selkeyttää sen, että ymmärrän, ettei ole täysin yhdentekevää, minkä verran työnantaja joutuu maksamaan palkan sivukuluja. Totta kai se on menoerä. Meidän tulisi enemmän puhua siitä, mitä ne sivukulut ovat. Kuten sanoin puhuja-aitiosta, vain noin puolet liittyy sosiaaliturvan rahoitukseen ja toinen puoli

on muita sivukuluja. Se on tässä nyt olennainen asia ymmärtää ja keskustella.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Varmasti näistä sivukuluista pitääkin keskustella, kuten ed. Huuhtanen totesi. Mutta jos ajatellaan, mitkä niistä ovat merkittäviä esimerkiksi pienille työvoimavaltaisille yrityksille, niin ne ovat juuri sosiaalikulut, joita toki pitää maksaa.

Mutta arvonlisävero on tärkeä. Jos otamme huomioon, että Suomessa toimii 240 000 yritystä, niin niistä 99,5 prosenttia on alle 50 työntekijää käsittäviä. Siksi se ajatus, joka ed. Elolla on eräässä toisessa aloitteessa, josta ei nyt keskustella, saattaisi olla hyvinkin tutkimisen arvoinen, että esimerkiksi vapauttamalla alle kymmenen työntekijää käsittävät, työvoimaa myyvät palvelualan yritykset tai vastaavat arvonlisäverosta tietyn ajaksi voitaisiin tuntuvasati työllisyyttä edistää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden osastoon.

28) Hallituksen esitys laiksi vuorotteluvapaakeilusta annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 203/1997 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. E l o : Puhemies! Meillä on nyt vuoden verran kokemuksia siitä, mitä vuorotteluvapaa on merkinnyt työllisyyden näkökulmasta, ja niin kuin lakiesityksen perusteluissa todetaan, viime vuonna vuorotteluvapaa käytti noin 5 500 palkansaajaa ja tämän vuoden elokuun loppuun mennessä on käyttänyt 4 638. Ne ovat sinänsä kunnioitettavia lukuja, ja niillä on oma merkityksensä meidän työllisyytemme kannalta. Kuitenkin jo laista päätettäessä useat sosiaalidemokraattiset kansanedustajat olivat sitä mieltä, että korvausprosentti, 60 prosenttia, on aivan liian alhainen ja osaltaan estää vuorotteluvapaan käyttämistä. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että hallitus ei valtiovarainministeriön halusta johtuen ole pystynyt muuttamaan tätä prosenttia,

ja, rouva puhemies, minä pidän sitä valitettavana, koska edelleenkin meillä on liki 400 000 työtöntä, joista suuri osa kuitenkin on jo aktiivisesti hakemassa työtä.

Hallituksen perusteluihin sisältyy myös mielenkiintoinen tieto, jonka mukaan halukkuus käyttää vuorotteluvapaa nykyisillä ehdoilla olisi varsin laajaa. Tilastokeskuksen kartoituksen mukaan jopa varmasti vuorotteluvapaa käyttäviä oli 11,3 prosenttia palkansaajista. Sehan tarkoittaa, että yli 200 000 palkansaajaa käyttäisi sitä. Kun nyt vuositasolla ehkä tänä vuonna päästään 7 000:een, huomataan, että tässä on kyllä aikamoinen aukko. Niin kuin oikeastaan on hyvin ymmärrettävääkin, lakiesityksen perusteluissa todetaan, että suurin syy, minkä takia vuorotteluvapaa ei käytetä, on huoli toimeentulon riittävydestä.

Vielä, rouva puhemies, toivon, että valiokunnassa voitaisiin edelleenkin harkita prosentin nostamista vaikkapa 70:een. Sillä jo saattaisi olla merkitystä.

Ed. V o k k o l a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tulin varalta puhujakorokkeelle, jos menee yli kaksi minuuttia. Minä en aio kuitenkaan enää pitkittää tätä päivää.

Jokainen meistä muistaa, minkälaisella keskustelulla ja kohulla vuorotteluvapaa täällä aikanaan käsiteltiin, kun esitys pitkien tuskien jälkeen tänne saliin tuli. Silloin siihen asetettiin suuria toiveita. Ministeri vakuutteli sen paremmuuttia ja hyvyttä, millä työttömyyttä pystytään alentamaan. Tosiasia on, että olemme niiden tavoitteiden selkeällä alarajalla. Muun muassa Posti-Tele silloin lupasi muistaakseni noin 2 000—3 000 työntekijänsä sitä käyttävän. Eli ollaan tilanteessa, joka silloin jo tiedettiin. Tällä korvaustasolla järjestelmällä ei ole merkitystä eikä se pysty täyttämään niitä tavoitteita, jotka oli asetettu.

Siinä mielessä minusta tuntuu aivan samalta kuin ed. Elostä, että hallitukselta ja ministeriltä puuttui siviilirohkeutta esittää korotusta, kun tiedetään kuitenkin, ettei homma pelaa, jos korvaustasoa ei nosteta, vaikka ministeri muun muassa keväällä, jos muistan oikein, tuli julkisuuteen esittämällä jo silloin omia kantojaan, että korvaustasoa pitäisi nostaa.

Jokainen me tiedämme, mihin tämä on sidottu. Se on sidottu nykyisiin tulopoliittisiin kokonaisratkaisuneuvotteluihin. Olen kyllä enemmän kuin pettynyt, jos siinä pöydässä ei pystytä tätä asiaa hoitamaan. Silloin olen pettynyt lähinnä

hallitukseen ja palkansaajapuoleen, jos se nöyrytyy työnantajan edessä liikaa, sen takia, että niin kuin ed. Elo sanoi, tutkimukset osoittavat selkeästi, että tälle on tarvetta ja halukkuutta ja varsinkin julkisella sektorilla paineet ovat sellaiset, että ihmiset haluavat tätä käyttöä. Selkeästi näissä tutkimuksissa myöskin näkyy, että yksityissektorilla ei työnantajilla ole ollut halukkuutta tätä ottaa käyttöön. Senkin takia näistä asioista pitäisi pystyä työmarkkinapöydässä aidosti puhumaan.

Toinen asia, jolla perustelen, että hallitukselta puuttuu siviilirohkeus: Hallituksen omassa työllisysohjelmassa sanotaan, että vuorotteluvapaan yhteydessä pyritään ihmisiä pyörittämään niin, että vapaalla olisi 15 000—20 000. Sehän tarkoittaa automaattisesti näillä korvaustasoilla sitä, että sitä ei pystytä hoitamaan.

Jos vähänkään tutkimusten mukaan eletään, kyllä tulopoliittisesta pöydästä pitäisi sellainen ratkaisu tulla, jossa puhutaan, että korvaustaso liikkuu 80 prosentin luokassa.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kun tämä nyt jatkettava laki oli aikanaan lähetekeskustelussa, täällä salissa oltiin hyvin vihasia. Muistan, että kun suhtauduin hyvin varauksellisesti tämän asian toimivuuteen, niin jotkut kansanedustajat kilmistivät minulle oikein todella täällä salissa, ja olihan siihen tietysti vähän aihettakin. Tämä ei ole edelleenkaan saavuttanut minun ajatuksissani minkäänlaista myötäkaikua sikäli, että ensinnäkään todellisuudessa työllisyyden ja työttömyyden suhdetta ei muuteta tällä miksiäkään muuten kuin muodollisesti. Eihän se ihminen, joka vain vaihtaa toisen kanssa työtä ja työttömyyskorvausta, ole sillä tavalla työllistetty kuin normaalielämässä tarkoitetaan. Ne ovat vähän samanlaisia hokkuspokkuskonsteja kuin koulutukseen saattaminen jollakin työmarkkinatuella.

Oikeastaan tuli mainittua ed. Vokkolaisen ja eräiden muiden puheenvuoroissa, mikä tässä on esteenä. Ensinnäkin tietysti korvaustaso. Sillä on selkeästi merkitystä, ei kuitenkaan mahdoton pitkälle, mutta kuitenkin on.

Minun käsitykseni mukaan suurin syy on juuri se, että työnantajat eivät mielellään luovu kokeesta työntekijästä, jolla on kaikki omaan ammattiinsa ja tehtävänsä kuuluvat valmiudet, ja ota tilalle uutta, jonka kyvyistä ei voida olla sillä tavalla varmoja kuin sen työntekijän, joka lähtee vuorotteluvapaalle. Nimenomaan työnantajien puolella tähän on varovaisuutta, ja se on ehkä

kaikkein suurin este. Onko sille sitten jotakin tehtävissä, epäilen vähän sitäkin. Olen edelleen kovin pessimisti tälle asialle, ja näkemykseni eivät ole vuoden kahden aikana tästä asiasta muuttuneet.

Ed. Oli n: Arvoisa puhemies! Olennaista tämän lain toteutuessa on se, että kun laki aikanaan säädettiin kokeilunomaisesti voimaan, perusteluissa luki, että vuorottelusta voidaan sopia ja sen vähimmäiskesto on 90 vuorokautta, maksimi 359. Nyt on tullut kuitenkin käytännön tulkintaongelmia. Siis lakia on tulkittu toisin kuin perusteluissa on sanottu. Nyt muutos, joka on tärkeä siksi, että se jatkaa kokeilua vuoden 98 loppuun eli vuodella pidentää sitä, sallii myöskin vuorotteluvapaan jaksottamisen ja siitä sopimisen ”erityisistä syistä”. Näin on hyvä, koska työntekijä ei voi aina vuorotteluvapaalle lähtiesään tietää esimerkiksi koulutusjaksojensa pituutta. Siksi sovittelumahdollisuus on välttämätön.

Olen myös sitä mieltä, että tämä laki innostaisi ihmisiä käyttämään sen suomia mahdollisuuksia enemmän, jos korvausperuste olisi mieluummin 80 prosenttia kuin 70 tai 60.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Kun lakia viimeksi käsiteltiin, todettiin jo selvästi se, että lähtökohtaisesti se korvaustaso, jolla vuorotteluvapaa säädettiin, on riittämätön merkittävän lisätyöllisyyden aikaansaamiseksi. Nyt hallitus on tehnyt esityksen, että vuorotteluvapaalakia jatkettaisiin ja tietyltä osin tehtäisiin muutoksia ja korjauksia, kuitenkin puuttumatta oleelliseen eli korvaustasokysymykseen.

Erityisesti haluan tässä yhteydessä puuttua siihen, että sen sijaan että tämän tyyppisiä lakiesityksiä me käsittelemme, odottaisiin edelleen, että hallitukselta tulisi todella uutta työtä, uuden työn luomista edistäviä lakiesityksiä ja sillä tavalla avattaisiin väyliä uuden työn syntymiselle. Nyt me edelleen tämän syksyn aikana käsittelemme tällaisia lakiesityksiä, joilla suojataan vanhoja järjestelmiä ja estetään todella uuden työn ja uusien työtilaisuuksien syntyminen.

Ed. Elo: Rouva puhemies! Kun ed. Aittoniemi totesi, että tämä on hokkuspokkuskonsti, aika paljon Suomessa on aina käytetty hokkuspokkuskonsteja eli työtä on yritetty jakaa ihmisten kesken. Eiköhän koko meidän yhteiskuntamme ... (Ed. Aittoniemi: Ei tässä mitään jaeta!) — Kyllä, ed. Aittoniemi, tässä jaetaan työtä. Kun

antaa työpaikkansa toiselle, joka tulee siihen, kysymys on työn jakamisesta. — Kaiken kaikkiaan meillä on 5—6 prosenttia työikäisestä väestöstä työvoimapolitiittisten toimenpiteiden, lähinnä koulutuksen, parissa, joten tätä on, ed. Aittoniemi, jo paljon käytetty. Ongelma on, niin kuin moneen kertaan on tullut esille, tämä prosentti, joka toivottavasti nyt sitten tuponeuvotte-luissa nousee.

Mutta tässä yhteydessä, rouva puhemies, ot-taisin vielä esille suuremman kysymyksen, joka Euroopassa on nousemassa selvästi esille. Rans-kassa ja Italiassa on jo päätetty 35-tuntiseen työ-viikkoon siirtymisestä. Siinä on todellista työn jakamista. Minä tiedän, että niin näissä maissa, Ranskassa ja Italiassa, kuin Suomessakin työn-antajat, oikeistopiirit, vastustavat työajan yleistä lyhentämistä. Itse olen täysin vakuuttunut siitä, että Suomessakin meidän on pakko mennä työ-ajan yleiseen lyhentämiseen lähivuosien aikana.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Työn-antajathan ovat todella aina vastustaneet työ-ajan lyhentämistä, jo vuosisadan alusta lähtien, ja pitäneet sitä täysin mahdottomana, ”konkurs-si uhkaa ja tulee, jos työaika lyhenee”.

Mutta itse asiaan, vuorotteluvapaakokeiluun. Varmasti ed. Aittoniemi on saanut ansiosta ja ansiotta kritiikkiä lähetekeskustelun aikana edellisellä kerralla, muistan tilanteen. Tämä 60 prosenttia eli korvauksen pienuus on ansiokasta kritiikkiä, mutta kritiikki oli ansiotonta siinä mielessä, jos tämän haluaa täysin mitätöidä, kos-ka kyllä tässä ed. Karjulan mainitsemia vanhoja järjestelmiä on yritetty suojella todella, esimer-kiksi sairaanhoitoa ja terveydenhoitoa, koska sil-lä alueella on todellakin sellaista uupumusta, jos-ta tiedämme kaikki, olemme sekä lukeneet että nähneet sitä, jonka voittamiseen tästä on ollut apua. Kaikki tietenkään eivät ole pystyneet otta-maan tätä mahdollisuutta vastaan johtuen alan matalasta palkkatasosta, mutta varsin useaa ih-mistä se on auttanut ja on erittäin hyvä keino todella ammatillisen kuntoutuksen ja myös fyysi-sen kuntoutuksen eteenpäinviemisessä. Opiske-luhan on sitä ammatillista kuntoutusta varsin usein ja itsensä kehittämistä.

Sinänsä hyvä asia, mutta aivan samalla tavalla yhdyin tähän tupopöytätoiveeseen.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Vuorottelu-vapaakokeilu on asiana erittäin hyvä. On kun-nioitettavaa, että monet työntekijät pitävät välil-lä taukoa antaakseen työtä toisille.

Mutta ottaisin ennen kaikkea sen näkökoh-dan perusteeksi korottaa vuorottelukorvausta, mikä eilen tuli tutkimuksissa ilmi, että sadattu-hannet ihmiset ovat yliväsyneitä. Olen ihan var-ma, että tämä ilmiö pahenee vuosi vuodelta. Olisi sekä työnantajien että työntekijöiden ilmiselvä etu, että vuorotteluvapaata kehitetään ja korva-usprosenttia nostetaan selvästi eli esitettyyn 80 prosenttiin. Tupopöytä on tässä isosta merkityk-sestä. Uskon, että työn tulokset ja laatu ja am-mattitaitoisen työvoiman kestäminen lähem-mäksi eläkeikää olisi paljon parempaa, mikäli saataisiin korvausprosenttia korkeammaksi.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Vuorotteluvapaakokeilu on aivan hyvä hanke. Silloin kun sitä pari vuotta sitten täällä käsitel-tiin, kuitenkin jo oli aivan selvästi nähtävissä ja arvattavissa, että 60 prosentin korvaustaso on aivan riittämätön. Se tuhoaa hyvän järjestelmän. Tässä on mennyt nyt vuosi, pian kaksi vuotta, ja tällä tasolla on järjestelmä pilattu. Noin 5 000 henkilöä on ollut vuorotteluvapaalla. Paljon enemmän olisi voinut olla, jos korvaus olisi ollut vähän suurempi.

Minä en tupoteatteriin oikein usko tällaisissa asioissa. Siellä hyväosaiset jakavat etuja keske-nään ja työttömät ja huono-osaiset jäävät jalkoi-hin. Niin on aina käynyt ja varmaan käy tälläkin kerralla. Tässä talossa pitäisi korvaustaso päät-tää. Tänne kuuluu työttömyyden hoito tältä osin, tällaisten keinojen osalta.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyy myös yksi asia, josta olisin toivonut, että hallitus olisi sen ottanut jo huomioon, eli se, että vanhempainlo-malta voisi suoraan jäädä vuorotteluvapaalle. On minusta käsittämätöntä, että tällä tavalla ei voi menetellä. Se olisi lasten hoidon kannalta, perheiden kannalta ja sijaisen kannalta kaikin osin hyvin järkevä menettely, mutta sitä mahdol-lisuutta ei tässä nyt ole.

Kaiken kaikkiaan kyllä yhdyin siihen, että hal-lituksen pitäisi ryhtyä työllisyyden osalta todelli-siin toimenpiteisiin. Uusi, tehokas työllisyysoh-jelma tarvittaisiin. Edellinen on homehtunut, eikä sillä ole saatu tilannetta korjaantumaan lä-hellekään sitä, mihin nyt olisi mahdollisuuksia, kun talous kasvaa. Kun pienyritystoiminnalle annettaisiin todella mahdollisuudet työllistää, niin siinä voitaisiin ja pitäisi edetä nopeasti.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ei täs-tä asiasta intata kannata, mutta jos minulla on omena ja minä halkaisen sen keskeltä ja annan

ed. Elolle toisen puolikkaan, se on omenan jakamista. Mutta tässä vuorotteluvapaassa vain työllinen ja työtön vaihtavat osia ja sillä siisti. Korvaus tulee toiselle ja toinen saa työn. Nimikkeitä siinä kyllä vaihdetaan, mutta ei se nimikkeellisyys mitään merkitse. Tämä vain tehdään sen varjolla.

Jos työaika jaetaan siten, että ryhdytään 30-tuntiseen työviikkoon esimerkiksi aikaisemman 40-tuntisen työviikon sijasta, niin silloin se on työn jakamista, jos 10 tuntia menee työttömien työllistämiseen. Mutta voi käydä niinkin, että se 10 tuntia revitään 30 tuntia tekevän selkänahasta pois eikä se auta työllisyyttä yhtään. Tämäkin on aina mahdollista, jos tällä tavalla tehdään. Suo siellä, vetelä täällä. Mutta ei tästä nyt kannata intata sen enempää.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Pidän myös hyvänä sitä, että vuorotteluvapaakokeilua jatketaan, mutta valitettavasti hallitus ei ole rojennut tähänastisten kokeilutulosten pohjalta korjata järjestelmää niin, että se todella toimisi ja tavoittaisi kaikki ne henkilöt, jotka olisivat hakulakia jakamaan työtään.

Työn jakamisen merkittävimiksi esteiksi ovat nousseet liian alhainen korvaustaso mutta sen lisäksi myös myöntämisen eräät epätarkoituksenmukaiset rajoitukset ja ehdot, joihin ed. Kankaanniemi edellä viittasi ja jotka myös ministeri Jaakonsaari on erinäisissä vastauksissa kirjallisiin kysymyksiin myöntänyt ja kertonut pyrkivänsä saamaan niihin muutosta, mutta ilmeisesti hänen poliittinen painoarvonsa ei ole riittänyt viemään näitä tarkoituksenmukaisia muutoksia läpi. Mielestäni lakia tulisi muuttaa niin, että vuorotteluvapaalle voisi jäädä myös äitiys-, isyys- ja vanhempainloman jälkeen. Tällaiseen järjestelmän muutokseen on tullut useita toivomuksia kansalaistenkin taholta.

Tätä tukisi myös se, että työvuorottelun seurantalutkimuksen mukaan yleisimmin mainittu asia oli juuri lasten hoito, johon suurin osa vastaajista käytti vapaansa. Koska hoivatyö on muodostunut yhdeksi keskeisimmistä vuorotteluvapaan käyttötarkoituksista, mielestäni nykyinen työssäoloehto eli 13 kuukauden aikana vähintään 12 kuukauden työssäoloehto merkitsee tältä osin epätarkoituksenmukaista rajoitusta nimenomaan pienten lasten perheissä.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Lyhyesti haluaisin todeta, että laki on alun alkaen tarkoitettu kokeiluksi. Sehän pitää sisällään ajatuksen, että

on etsittävä palautetta siitä, miten järjestelmä toimii, hyvät ja heikot puolet. Sen johtopäätöksen mukaan, joka tehdään, sitten laaditaan pysyvä laki, jos on tarve.

Siksi en usko, että meillä kenelläkään, edes kansanedustajilla yksittäin, on sitä viisautta, joka tässä asiassa pitäisi laiksi kirjoittaa. Kuitenkin se kaikki palaute, joka tulee myös meille, on syytä välittää tällaiseen keskusteluun.

Olen myös sitä mieltä, kuten eräät muut edustajat ovat todenneet, että vuorotteluvapaa on nähtävä kokonaistyöajan ja vapaa-ajan välisenä suhteena ja siltä osin suunta Suomessakin voisi olla reippaampi Ranskan- ja Italian-mallien mukaan, joissa on varsin selkeät ratkaisut tehty työajan lyhentämiseksi.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Totean ed. Olinille, että nyt on kokeiltu ja eletty tämän kokeilun kanssa jo miltei kaksi vuotta. Kentältä on tullut ainakin minulle palautetta. Tästä tulee ihan myönteistä palautetta. Kaksi pulmaa on: korvaustaso ja toisaalta tämä, mihin ed. Räsänenkin kiinnitti huomiota, että äitiys-, isyys- ja vanhempainloman jatkeeksi saataisiin vuorotteluvapaa.

Ministeri vastasi taannoin, että tätä ei ole tarkoitettu miksikään lasten hoitomuodoksi. Ei tietysti olekaan. Tämä on työllisyysperusteinen järjestelmä, mutta siitä huolimatta järjen käyttö ei saisi olla kiellettyä eikä kateus ainakaan saisi olla liikkeelle panevana voimana, vaan pitäisi ottaa asiat järkevästi ja hyväksyä heti vanhempainloman jälkeen mahdollisuus hoitaa tällä tavalla sekä perheen asiat että työllisyyttä.

Mutta korvaustasosta, ed. Olin, on tullut selkeä palaute. Toisaalta, kun hallituksen esitykseen on kirjoitettu, että viime vuonna 5 500 ja tänä vuonna noin 4 700 on käyttänyt tätä mahdollisuutta, se osoittaa sen, että tavoitteet, joita tälle asetettiin, saattoivat olla paljon korkeammalla. Työttömiä tässä maassa edelleen on, mutta kun järjestelmä tehtiin tietoisesti tällaiseksi, se ei ole purrut, niin kuin se olisi voinut purra.

Aika pienellä lisäpanostuksella olisi saatu ihmisiä töihin huomattavasti lisää, työttömiä töihin ja toisaalta niitä lepäämään, jotka ovat ylirasittuneet työtaakan alla.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Olinin puheenvuoron johdosta. Haluan myös todeta, että kun meillä nyt on ollut kokeilu voimassa ja olemme saaneet sen

pohjalta palautetta, olisi hyödynnettävä kokeilun tuloksia ja tehtävä ne muutokset, jotka nähdään tarpeelliseksi ja jotka ovat nousseet esiin selkein rajoitteina vuorotteluvapaan käytölle. Korvaustaso on varmasti tärkein tässä suhteessa, mutta myös epätarkoituksenmukaiset ehdot vuorotteluvapaalle pääsemiseksi kuuluvat niihin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

29) Hallituksen esitys laiksi Kurjenrahkan kansallispuistosta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 204/1997 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Puhemies! Ympäristövaliokunta on siinä mielessä hyvä valiokunta, että se saa myös silloin tällöin erittäin positiivisia asioita käsiteltäväkseen. Niin on tämäkin hallituksen esitys n:o 204, joka koskee lakia kansallispuiston perustamiseksi. Myönteistä on se, että se on Etelä-Suomessa. Meille on ainoastaan kaksi maalla sijaitsevaa kansallispuistoa, Nuuksio ja Valkmusa, Etelä-Suomessa Salpausselän eteläpuolella tähän saakka perustettu. Myös hallituksen esityksen perusteluissa mainitut saariston kansallispuistot ovat sellaisia, että ainoastaan niiden maa-alue on suojeltu, ei vesialuetta. Siihen liittyy myös ongelmia, joihin on Natura-menetelyssäkin törmätty.

Jatkossa on syytä edelleenkin painottaa sitä, että eteläisen Suomen kansallispuistojen lukumäärää tulee lisätä. Luonnon monimuotoisuus on todellakin suurinta eteläisessä Suomessa, ja eteläisessä Suomessa olevat aarnialueet kieltämättä ovat hyvin vähissä. Niitä kuitenkin on, kuten Repovesi Kymenlaaksossa. On muitakin merkittäviä alueita, esimerkiksi Suur-Saimaan alueella sellaisia luontotyyppejä ja alueita, joita ei Suomessa ole aikaisemmin suojeltu, ei myöskään Euroopan unionin alueella. Mainita sopii, että Etelä-Karjala on myös sellainen maakunta, jossa ei ole lainkaan kansallispuistoa. Näin ollen

Suur-Saimaan kansallispuistohanke, joka on varsin alkuvaiheessa, on sellainen, jota on hallituksen myöhemmin ja myöhempien hallitusten aiheellista edesauttaa ja eteenpäin viedä.

Pohjois- ja Itä-Suomea on suojeltu varsin pitkälle. Siitä olemme hyvin usein kuulleet myös tässä salissa. Eteläisen Suomen kansallispuistot odottavat perustamistaan. Ne eivät ole uhka. Ne ovat vahvuus. Myös taloudellisesti ne ovat vahvuus. Eteläisessä Suomessa myös on syytä miettiä, miten voidaan luontomatkailla kehittää kansallispuistoalueilla. Ne eivät toki ole suljettuja, jonkinlaisia luontoreservaatteja, vaan avoimia järkevälle käytölle, ja niillä on myös oma työllisyysvaikutuksensa, etenkin kun mainittu luontomatkailla kehittyi.

Siis hyvä hallituksen esitys ja samanlaisia myöhemmin lisää!

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kailalla kunnioituksella tuntuu vähän siltä, että kun on ympäristöministeriössä, terve ajattelu hämärtyy siellä, oli siellä sitten kuinka viisas henkilö tahansa. Suomihan alkaa olla pian kokonaisuudessaan yhtä puistoa. Meillä on noin 12 prosenttia suojeltua aluetta, ja kun katselee Naturen viimeistään toimenpidesuunnitelmaa tai -ehdotusta, määrät ovat yhä edelleen vain kasvaneet alkuperäisestä sekä lukumäärältään että myös hehtaarien osalta. Suomea pidetään jonkinlaisena museona Euroopassa, ja suomalaiset ovat, kun heitä vähän kehaistaan, valmiita suojelemaan vaikka viimeisenkin puun ja elämään vaikka ilman polttopuita yhteiskunnassa. Meillä on, ed. Tiusanen, ihan riittävästi suojeltu koko maa huomioon ottaen kaikenlaisia luontotyyppejä, kaikenlaisia lajeja aivan riittävästi. Me emme tarvitse yhtään enää niitä lisää.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen käsitys siitä, että Suomi olisi jotenkin jo valmiiksi suojeltu, lienee enemmänkin kielikuvaa, joka on tarjoiltu tällaiseen alkuillan, mutta eduskunnan työpäivän kannalta ikään kuin loppupäivän keskusteluun. Meillä on edelleen nimenomaan eteläisessä Suomessa luontotyyppejä, jotka odottavat suojeluaan. Eräs on järviluonto, suurten selkien järviluonto, joka Suur-Saimaalla löytyy.

Natura-historia ja siihen liittyvät kielteiset kokemukset ovat sellainen asia, joka on aina hyvä myös pitää sillä lailla mielessä, että kun vastaisuudessa varmasti tuodaan uusia kansallispuistoaloitteita käsittelyyn, alueen ihmisten

kanssa on hyvä niistä keskustella, ettei sitten synny jälleen Natura- tai muuta suojelumörköä, joka nähdään ikään kuin jokaisen puun ja pensaan takana. Se on nykyaikaa ja tulevaisuutta, että kiinnitämme huomiota luonnon ja luonnonympäristöjen säilymiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 17.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

